

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XI.

Celovec, petek, 7. december 1956

Štev. 49 (763)

Pritisk se nadaljuje

Pred kratkim smo opozorili na nekatere pojave v zadnjem času, ki kažejo, da se gotovi krogi nikakor nočejo sprijazniti z mislijo, da bi bilo treba čimprej rešiti in urediti vsa v zvezi s členom 7 Državne pogodbe odprta vprašanja tako, da bi bilo koristno za demokratični razvoj na Koroškem in za strpno in prijateljsko sožitje obeh narodov.

Sistematično propagando tako imenovane »Delovne skupnosti za južno Koroško«, naperjeno proti interesom našega ljudstva in proti pravicam, ki mu jih Državna pogodba izrecno zagotavlja, a jih za izvedbo pristojni vladni krogi po več ko poldrugem letu še vedno niso uveljavili s potrebnimi izvedbenimi zakoni; značilno zaporedje nastopa poslanca Ljudske stranke v finančnem odboru parlamenta proti obstoječemu dvojezičnemu šolstvu ter kakor po naročilu sledečih zborovanj tako imenovanih združenj staršev na beljaških in celovških realnih gimnazijah, kjer so po znanih demagoških metodah izglasovali zahtevo po odpravi slovenščine kot »tujega jezika« na Koroškem in zagrozili s šolskimi stankami, smo ocenili kot očiten pritisk šovinističnih krogov na delo ministrskega komiteja, ki je ob dunajskih razgovorih omejil razpravo sprva samo na šolsko vprašanje.

Ko pa je ministrski svet pred nedavnim poveril pravosodnemu ministrstvu nalogo, da izdela osnutek izvedbenega zakona k določilom člena 7, ki predvideva enakopravnost slovenskega jezika v uradih in sodiščih na slovenskem in dvojezičnem ozemlju Koroške in Stajerske ter hrvaščine na Gradiščanskem in pa namestitve dvojezičnih napisov na teh ozemljih, je bilo pričakovati, da se bodo spet pojavili na pozorni elementi, ki smejo organizirano nastopati proti izvedbi Državne pogodbe in izvajati pritisk na javnost in na merodajne oblasti, da bi ostale zakonite pravice našega ljudstva neizpolnjene ali pa vsaj čim bolj okrnjene.

S celovških oglasnih desk oznanja »Südmarka«, da bo na jutrišnjem ustanovnem zborovanju svoje celovške podružnice na dnevnem redu »poročilo o zahtevah Slovencev«. Ni dvoma, da bo to »poročilo« izraz šovinističnega duha njegovih avtorjev in da bodo skušali prikazati poslušalcem: prizadevanje koroških Slovencev za dosego svojih zakonito zajamčenih pravic v popolnoma popačeni in hujskaškim smotrom prirojeni obliki, kot je to počel od prav teh krogov dirigirani šovinistični tisk že takoj, čim sta ZSO in NsKS v Spomenici koroških Slovencev izrazila svoje poglede na problematiko enakopravnega sožitja obeh narodov na Koroškem na podlagi člena 7. S tem, da je dala svojemu zborovanju parolo »Celovec dvojezičen?«, je Südmarka sama najbolj očitno pokazala, da ji gre samo za hujskanje javnosti in za podžiganje šovinizma. Slovenci nikdar nismo v zvezi s členom 7 postavljali vprašanja ali je Celovec nemški ali slovenski niti ali je dvojezičen, postavlja ga pa Südmarka, da bi laže razburjala duhove in speljala del nepoučene ali pa napačno informirane javnosti na stranpota, ki za mir in demokracijo v deželi ne bi bila koristna. V kolikor je v Spomenici koroških Slovencev govora tudi o Celovcu, tedaj z ozirom na dejstvo, da je Celovec po eni strani upravno središče okraja z nemškim, slovenskim in mešanim prebivalstvom, po drugi strani pa glavno mesto vse naše dežele in s tem upravno-politično, gospodarsko in kulturno središče vseh Korošcev, nemško in slovensko govorečih in da pač tudi Korošci vseh na koroških tleh zraslih slovenskih narečij želijo, da bi se pri svojih opravkih in poslih pri uradih, sodiščih in drugih za te kraje pristojnih mestih lahko počutili kot enakopravni domačini, ne pa kot državljani slabše vrste ali celo kot nezaželeni tujci.

Südmarka je najmanj poklicana in upravičena, da razpravlja o vprašanjih bodočega sožitja slovensko in nemško govorečega prebivalstva na Koroškem. Njen obstoj sploh je protizakonit in neskladen z določili Državne pogodbe, čim je ob oži-

OZN se počasi le uveljavlja

Dogodki zadnjega tedna kažejo, da so se razmere tako na Madžarskem kakor tudi na Bližnjem vzhodu nekoliko izboljšale, čeprav še ne popolnoma ustalile. Angleži in Francozi so očitno uvideli, da je njihova pustolovščina v Egiptu izpodletela, zato so se zlasti na pritisk Amerike in Združenih narodov končno odločili, da umaknejo svoje čete z egiptskega ozemlja. V koliko bo njihov odhod, ki se je medtem že pričel, tudi dejansko dosleden, pa danes še ni mogoče trditi, ker se poročila in domneve o anglo-francoskih namenih na Bližnjem vzhodu med seboj še vedno bistveno razlikujejo.

Madžarsko vprašanje je tudi v tem tednu zaposlovalo Združene narode in je bila izglasovana ostra resolucija, v kateri je bila Madžarski in Sovjetski zvezi ultimativno stavljena zahteva, da dovolita prihod opazovalcev OZN na madžarsko ozemlje. Končno so se tozadevno sporazumeli v toliko, da je madžarski predstavnik v OZN v imenu vlade povabil generalnega tajnika OZN Hammarskjölda

na obisk v Budimpešto. Ko pa je Hammarskjöld napovedal svoj prihod za 16. december, je vladni predsednik Kadar sporočil, da madžarski vladi ni mogoče pristati na ta termin.

Kadarjev odgovor je precej neugodno vplival tako na kroge v OZN kakor tudi na razmere doma, kajti v Budimpešti so po raznih vesteh ponovno razširjali letake, v katerih baje pozivajo na novo splošno stavko. Zapadni listi pa vedo poročati celo o pozivih na novo oboroženo vstajo, kakor tudi o raznih demonstracijah v zadnjih dneh, pri katerih da so sodelovale predvsem budimpeštanske ženske.

Združeni narodi, ki so najprej ostro obsodili anglo-francosko-izraelski napad na Egipt in zahtevali takojšen umik napadal-skih čet z egiptskega ozemlja, so zdaj zaključili razpravo o Madžarski in sklenili podoben poziv tudi na naslov Sovjetske zveze, katero pozivajo, da preneha z vmešavanjem v notranje zadeve Madžarske in da umakne svoje čete z madžarskega ozemlja.

Avstriji očitajo, da je kršila nevtralnost

Moskovska »Pravda« je pred dnevi objavila članek, v katerem je med drugim trdila, da so ameriški in avstrijski uradniki v Budimpešti v dneh vstaje oboroževali madžarske upornike. V članku je rečeno, da je bil namestnik ameriškega vojaškega atašea pri ameriskem poslanstvu v Budimpešti kapetan Thomas Gleason udeležen pri organiziranju protikomunistične vstaje, avstrijsko poslanstvo pa da je razdeljevalo orožje, ki so ga pripeljali v deželo ameriški avtomobili z znaki Rdečega križa.

Časopisna agencija APA v tej zvezi poroča, da je bilo uradno ugotovljeno, da

trditve o oboroževanju madžarskih upornikov s strani uradnikov avstrijskega poslanstva v Budimpešti ne odgovarjajo dejstvom, marveč da so na poslanstvu razdeljevali le živila in zdravila.

Pri sedanji objavi v moskovski »Pravdi« ne gre za prvi primer takih očitkov na račun avstrijske nevtralnosti, marveč so o podobnih stvareh pisali tudi že takoj po krvavih dogodkih na Madžarskem. Takrat je o tem pisal tudi avstrijski komunistični tisk in je bila zaradi tega ena številka dunajske »Volksstimme« celo zaplenjena s strani državne pravdnika, medtem ko je bil list obtožen vpleizdaje.

Dulles bo skušal odstraniti napetost v Atlantski zvezi

Jutri odpotuje ameriški zunanji minister Dulles, ki je po prestani operaciji medtem spet prevzel državniške posle, v Pariz, kjer se bo prihodnji četrtek začel sestanek Atlantske zveze (NATO). Dulles je izjavil, da naj bi ta sestanek omogočil ponovno utrditev enotnosti in moči v tej zapadnoevropski skupnosti, med katere članicami da so zadnji dogodki (v mislih je imel nedvomno zlasti anglo-francoski napad na Egipt — op. ured.) izzvali določeno napetost. Poudaril je še, da je bilo ukrenjeno vse potrebno, da bi poravnali ta nasprotja, ker da je nujno potrebno, da postane Atlantska zveza v svojem delovnem področju močnejša in učinkovitejša.

V isti izjavi je Dulles zavzel stališče tudi do položaja na Bližnjem vzhodu in dejal, da so po njegovem mnenju in po mnenju predsednika Eisenhowerja mož-

vitvi najavila, da bo »nadaljevala tradicijo in delo društva Deutscher Schulverein Südmark«, o katerem je splošno znano, da ni bilo samo protislovensko, ampak zlasti tudi velenemško in nacistično in s tem naperjeno proti avstrijski samostojnosti. Vse dosedanje udejstvovanje oživljene Südmarke se v duhu te tradicije spet izživlja zlasti proti zakonito priznanim pravicam našega ljudstva in predstavlja očitno kršitev v členu 4 in 7 Državne pogodbe vsebovanih določil, s tem pa že tudi izpodkopava temelje, na katerih je postavljena in mednarodno zasedrana samostojnost naše države.

Grški obisk v Jugoslaviji

V torek je prispela v Jugoslavijo na štiridnevni obisk grška vladna delegacija pod vodstvom ministrskega predsednika Konstantina Karamanlisa. Poleg njega so prispeli še zunanji minister Evangelos Averof-Tosikas ter drugi funkcionarji vlade.

Grškemu obisku, med katerim so bili predvideni tudi številni razgovori z najvišjimi jugoslovanskimi predstavniki, so v svetovni javnosti pripisovali velik pomen zlasti z ozirom na Balkanski pakt med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo.

V Severni Afriki
zopet bolj živahno

Francozi so po svojem neuspehu v Suezu zopet povečali svojo dejavnost v Severni Afriki — v Alžiru, Maroku in Tunisu. V Maroku in Tunisu je sedaj kakih 250 000 francoskih vojakov. V Maroku so morali francoski poveljniki skleniti začasni sporazum o prenehanju premikanja čet, ker je prebivalstvo v južnih krajih stopilo v odkrit boj proti francoskim kolonialistom. Tuniška vlada je sklenila ukreniti vse potrebno, da doseže umik francoskih čet iz dežele. Če to ne bo šlo na prijateljski način, se bo tuniška vlada pritožila pri OZN.

Predsednik francoske vlade Mollet je dejal parlamentarnim zastopnikom socialistične skupine, da Francija ne namerava zapustiti OZN, ko bodo obravnavali vprašanje Alžira. Pač pa bi francoska delegacija — kot je dejal Mollet — zapustila enajsto zasedanje Generalne skupščine, če bi skupščina tudi potem, ko bi francoska delegacija razložila svoje stališče, še ne upoštevala francoske zahteve, naj se OZN izreče za nepristojno glede te zadeve.

Samouprava naj reši vprašanje Cipra

Sprito napovedi novih predlogov o samoupravi na Cipru, ki jih pričakujejo v kratkem, sta bila poklicana v London na posvetovanje britanska veleposlanika iz Ankare in Aten. Oba veleposlanika sta v zvezi z razpravami o predlogih za ciprsko samoupravo opozorila na morebitno reagiranje grške in turške vlade.

Baje bi se moral razgovorov v Veliki Britaniji udeležiti tudi ciprski etnarh Makarios, ki so ga britanske oblasti pregnale s Cipra. Vendar pa britanski funkcionarji izjavljajo, da jim ni nič znanega o prihodu Makariosa v London.

Sporazum med Sovjetsko zvezo in Romunijo

V ponedeljek so se v Moskvi končali razgovori med Sovjetsko zvezo in LR Romunijo. Obe delegaciji sta se sporazumeli, da sovjetske čete še nadalje ostanejo v Romuniji, kar da je potrebno zaradi varnosti v tem delu Evrope. Vendar pa bodo o tem vprašanju še razpravljali na posebnem sestanku. Delegaciji sta se

Pravična in v duhu državne pogodbe izvedena ureditev bodočega sožitja med obema narodoma na Koroškem je le del tistih demokratičnih odnosov, ki so potrebni za človeško sožitje v sodobnem svetu in je zato v interesu vsega demokratičnega prebivalstva naše dežele. Tisti, razmeroma maloštevilni hujskači, ki se nočejo ali ne morejo končno že otresti narodnostne nestrpnosti, ki jo je zgodovina obsodila kot škodljivo oviro mirnega in demokratičnega razvoja, s svojo šovinistično dejavnostjo le dokazujejo, da ne ravna v korist demokratične dežele in države.

nadalje sporazumeli, da bo Sovjetska zveza poslala v naslednjih sedmih mesecih 450 000 ton žita, ki ga v Romuniji primanjkuje zaradi slabe letine v letošnjem letu. Sovjetska zveza bo dala Romuniji tudi posojilo za izgradnjo petrolejskih in kemično-industrijskih naprav. Med obema deželama se bo povečala trgovina, podaljšali pa so tudi rok za odplačevanje romunskega dolga Sovjetski zvezi.

O mednarodnih dogodkih je v poročilu, ki sta ga obe delegaciji izdali ob zaključku razgovorov, rečeno, da zahtevata obe vladi takojšen umik anglo-francoskih čet iz Egipta, napadalci pa morajo plačati povzročeno škodo. Glede Madžarske je povedano, da je Sovjetska zveza s tem, da je sledila pozivu madžarske vlade, izvršila le svojo dolžnost do delavstva, katerega čustva so hoteli izkoristiti fašistični elementi na Madžarskem.

Gospodarski položaj Trsta se odraža v brezposelnosti in izseljevanju

V tržaških gospodarskih krogih so z zadovoljstvom vzeli na znanje, da je bila za včeraj povabljena delegacija tržaške trgovinske zbornice v Rim k predsedniku italijanske vlade Segniju. Pred odhodom gospodarstvenikov je tržaški tisk izražal pričakovanje, da se je s tem odprla možnost, da se prične resno razpravljati o perečih vprašanjih in da se bodo vsaj nekateri gospodarska vprašanja Trsta pričela tudi dejansko reševati, čeprav govore Tržačanom dosedanje izkušnje, da so v Rimu sicer zelo radodarni z obljubami, da pa obljubam le redko slede dejanja.

Težki gospodarski položaj Trsta se najbolj vidno odraža v sorazmerno visokem številu brezposelnih, ki se v zadnjih letih že stalno suče okrog 18.000. To število pa bi bilo še mnogo višje, če se brezposelnih tržaških delavci ne bi množično izseljevali v tujino. Po pravkar objavljenih podatkih tržaške občine se je od začetka leta 1952 pa do letošnjega avgusta izselilo v tujino že 9.368 Tržačanov, in sicer 5.419 moških in 3.949 žensk. Pri tem je značilno, da se je število izseljencev iz leta v leto večalo in je doseglo v letošnjih prvih osmih mesecih sorazmerno najvišjo raven. Iz dejstva, da je do sedaj zapustilo Trst največ industrijskih delavcev, pa je razvidno, da je izseljevanje izključno gospodarskega značaja in da ga je povzročila in ga še povzroča gospodarska kriza. »Primorski dnevnik« s tem v zvezi ugotavlja, da so se brezposelni delavci in taki brez stalne službe odločili, da gredo iskat zaposlitve v tujino zato, ker sedanj gospodarski položaj v Trstu in stališče vladnih organov do rešitve gospodarske krize ne dopuščajo skoraj nobenega upanja na izboljšanje položaja in na možnost zaposlitve tisočev brezposelnih.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Napad na Egipt povzročil pomanjkanje petroleja

V posameznih zapadnoevropskih deželah se vedno bolj opaža občutno pomanjkanje raznih vrst goriva za motorna vozila, kar je nedvomno posledica ponesrečenega anglo-francoskega napada na Egipt. Zato so vlade nekaterih držav izdale ostre ukrepe in omejile prodajo bencina in drugih petrolejskih izdelkov. Posledica tega pa je, da so se skokoma dvignile petrolejske cene na črni borzi. Trenutno so najbolj prizadete Francija, Velika Britanija, Belgija, Nizozemska, Italija, skandinavske dežele in Grčija, pričakovati pa je, da bo petrolejska kriza zajela tudi še druge države.

Prvo zasedanje novega občnega zbora kmetijske zbornice

Zadnji petek popoldne se je v Kuharjevem dvorcu v Celovcu sestal k prvi seji na volitvah dne 11. novembra izvoljeni občni zbor kmetijske zbornice, da izvoli prezidij in strokovne odbore zbornice. Občnemu zboru so kot gostje prisostvovali minister za kmetijstvo in gozdarstvo Thoma, deželni glavar Wedenig s svojima namestnikoma Krassnigom in Ferlitschem, zastopnik konference prezidentov kmetijskih zbornic in prezident štajerske kmetijske zbornice Wallner in številni drugi. Razen dosedanjega podpredsednika zbornice Kaufmanna (FPO) so bili na seji navzoči vsi izvoljeni mandatarji vključno zastopnika nemških zadrug v deželi, podpredsednika deželnega zbora Ritscherja.

Za prezidenta zbornice je bil s 17 od 24 navzočih in oddanih glasov izvoljen dosednji prezident, ekonomski svetnik Gruber. Po številu mandatov sta prvi in drugi podpredsednik zbornice pripadla Bauernbundu, ki je na ta mesta imenoval bivšega zveznega poslanca Adolfa Traussniga in ing. Valentina Meierhoferja. Za tretjega podpredsednika je bil po žrebu od Arbeitsbauernbunda imenovan državni poslanec Josef Steiner.

Po zapisegi prezidija in zborničnih svetnikov je bilo konstituiranih osem strokovnih odborov, nakar so sledili pozdravni nagovori gostov, izjave zastopnikov volilnih strank in nagovor prezidenta o bodočih nalogah zbornice.

Skrb za narodnostno ogroženo južnotirolsko mladino

»Avstrijski knjižni klub mladine«, čigar letne knjige služijo z odobritvijo prosvetnega ministrstva tudi kot pomožne šolske knjige, je sklenil raztegniti svoje delo za širjenje dobrih mladinskih knjig tudi na južnotirolsko mladino. V sporazumu z južnotirolsko prosvetno zvezo in avstrijskim prosvetnim ministrstvom naj bi poseben »Južnotirolski mladinski sklad« v okviru avstrijskega knjižnega kluba mladine omogočil, da bi vsi južnotirolski otroci stalno brezplačno dobivali iz Avstrije letne knjige knjižnega kluba mladine. Prevezli smo dolžnost — je rečeno v informacijskem listu knjižnega kluba mladine — da pomagamo učitelstvu in mladini Južne Tirolske v njunem boju za kulturno eksistenco. »Južnotirolski problem« ni toliko politično in gospodarsko, marveč predvsem kulturno vprašanje. Nevarnost tudi ni predvsem v tem, da bi odrasli rod zgubil vezi s svojo podedovano kulturo in jezikom, temveč v tem, da mladina ne vračja več vanj. V uradnem in poslovnem življenju prevladujoči italijanski občevalni jezik usmerja mladino že zgodaj k svobodni italijanski mladinski literaturi, žal tudi tu ne k najbolj dobri, marveč k sodobni tržni plaži. Zato ima Avstrija, ki je ostala s svojimi brati onstran Brennerja duhovno in duševno povezana in ki nosi tudi napram svetovni javnosti dobršen del odgovornosti, veliko nalogo.

Zamisliti in pripravljeno za širokogrudno pomoč južnotirolski mladini, da ne postane z odtujitvijo svojemu jeziku in kulturi žrtev italijanskih asimilacijskih okoliščin in tendenc, nikakor ni oporekati. Vendar pa je dejstvo, da je pri nas na Koroškem slovenska mladina izpostavljena podobnim vplivom nemškega okolja, zlasti tudi v vsem uradnem in poslovnem življenju, samo s to razliko, da je v pogojih, ko je naše ljudstvo v primerjavi z Južnimi Tirolci vsled načrtnega zapostav-

ljanja gospodarsko neprimerno bolj šibko, tudi narodnostno mnogo bolj ogrožena. Učinek tega pa se skuša pri nas prikazovati kot sad »naravne asimilacije«. Ker pa je ta menda še prepočasna, pri-skočijo na pomoč še uradne ustanove, ki širokogrudno dopuščajo tudi načrtno dejavnost raznarodovalnih organizacij, kot Südmarke in podobnih, naperjeno prav proti podedovani kulturi in jeziku našega ljudstva.

Vsega pozdravljanja vredna skrb za ohranitev svoje manjšine v drugi državi bi se vsekakor odražala v mnogo lepši luči, če bi bila povezana s podobnim pojmovanjem in gledanjem na možnost in potrebo ohranitve in razvoja narodnostnih manjšin v lastni hiši.

V Italiji močno pomanjkanje nafte

V Italiji znašajo mesečne potrebe po nafti 700.000 ton. Zaradi sueške krize, ki otežkoča transport nafte iz Bližnjega vzhoda, se je italijanska vladna komisija za trgovino s petrolejem odločila, da bo dala ta mesec v promet le 560.000 ton nafte. Tako nastaja primanjkljaj 140.000 ton nafte. Poleg tega so termične električne centrale zvišale zahtevo po nafti v primerjavi z lanskim letom za 20.000 ton mesečno. Po vsem tem računajo, da utegne v začetku novega leta nastati v Italiji primanjkljaj 800.000 ton nafte, ako se ne bo povečal uvoz nafte iz Južne in Severne Amerike ali iz kake druge države, ki izvažata nafto. Seveda pa je položaj v drugih zahodnih državah ravno tako kritičen, ker pomanjkanje nafte stalno narašča, medtem ko se zaloge praznijo.

V Stockholmu je izjavil tajnik OEEC Rene Sergent, da bo treba v zahodni Evropi skrbeti za potrošnjo nafte za 40 %, in to kljub temu, da bi Amerika za silo povečala dobave nafte.

PO ŠIRNEM SVETU

New York. — Združene države Amerike za sedaj evropskim deželam še ne dajejo dati na razpolago dolarjev za plačevanje izrednih dobav ameriškega petroleja. Kredit bo bržkone zagotovila državna banka za izvoz in uvoz.

Aman. — Britansko vojaško-letalsko oporišče pri Mafraku, 60 km severno od Amana, je v izjemnem stanju. Jordanci mu nočejo dovajati vode. Oporišče so baje obkolili jordanski tanki. Britanski oficirji v Nikosiji so izjavili, da so francoski in britanski padalci, ki so se umaknili iz Suez na Ciper, pripravljeni na intervencijo v Jordaniji, če bi se položaj še nadalje poslabšal.

Moskva. — Dve sovjetski trgovski ladji sta odpluli iz najjužnejšega pristanišča na Daljnem vzhodu Nahodke proti Japonski. Ladji vozita kromovo rudo za japonsko industrijo. Po normalizaciji sovjetsko-japonskih diplomatskih odnosov je to prvo sovjetsko blago za Japonsko. Iz Japonske bosta sovjetski ladji pripeljali svilo in druge proizvode japonske tekstilne industrije.

Washington. — Sovjetska delegacija v Združenih narodih je zahtevala sklicanje sestanka komisije OZN za razorožitev. V tej komisiji so zastopniki držav članic Varnostnega sveta in zastopniki Kanade. Ta komisija bi se morala sestati in poročati o svojem delu Generalni skupščini. Menijo, da skuša Sovjetska zveza s to potezo sprožiti razpravljanje o razorožitvi, ki je že na dnevnem redu zasedanja Generalne skupščine.

Kairo. — Šef kabineta predsednika Naserja je izjavil novinarjem, da bodo Egipčani sami vodili očiščevalna dela na Sueškem prekopu. Organizacija bo finančno in tehnično pomagala, vendar OZN nima nobene pravice do upravljanja prekopa.

Aleksandrija. — Sovjetska ladja »Ivan Sečenov« je priplula v aleksandrijsko pristanišče s približno 3000 tonami živeža in zdravil, ki jih je Sovjetska zveza poslala za pomoč Egiptu, ki je utrpel po anglo-francoski in izraelski agresiji precejšnjo škodo. Sovjetijo so poslali tudi popolno opremo za bolnišnico s 300 posteljami in nekaj bolniških avtomobilov.

London. — Prvak britanske laburistične stranke Harold Wilson je zahteval od ministrskega predsednika Edena, naj se nemudoma vrne v London na svoje službeno mesto ali pa naj odstopi. Wilson je dejal, da sedaj v Veliki Britaniji praktično ni nobene vlade, ki bi imela predsednika. Vendar izgleda, da bi moral Eden ostati na Jamaiki, kjer se »zdravi«, še tri tedne.

Lojze Ude:

TEORIJA O VINDIŠARJIH (Osnutek kritične razprave)

Po tej vojni se je zdelo, kakor da hočejo na Koroškem opustiti vindišarsko teorijo. Za šolsko območje je izšel celo odlok koroškega deželnega šolskega sveta z dne 10. aprila 1946, št. 3829, objavljen v »Verordnungsblatt für das Schulwesen in Kärnten« (Mitte April 1946, Stück IV, št. 62), ki prepoveduje uporabljati v šolah naziv »windisch«. Ta šolski uradni list se tudi še danes ravna po tem odloku ter v svojih statističnih podatkih označuje materinski jezik otrok na dvojezičnih šolah le z »deutsch« ali »slovenisch«. V praksi, na šolah, v razgovorih z otroki, pa to seveda popolnoma zavisi od učitelstva. Če pomislimo, da je šolski upravitelj na šoli v Galiciji Kinzel celo pred jugoslovanskimi novinarji spraševal otroke, ali govore doma slovensko ali »windisch« (ljubljska »Ljudska pravica« z dne 24. decembra 1950), potem smo upravičeni domnevati, da se v tem debelo greši in da je zgoraj cit. odlok o prepovedi uporabe naziva »windisch« na koroških šolah zelo papirnata zadeva. Še v letu 1946 je napisal tudi vodja prosvetnega oddelka pri britanski vojaški vladi v Celovcu Mr. Carling v koroškem dnevniku »Volkszeitung« z dne 28. junija (ÖVP) pod naslovom »Der zweisprachige Unterricht in Kärnten« zanimiv članek, v katerem brani

dvojezično šolstvo po uredbi z dne 3. oktobra 1945 ter obenem zelo odločno zavrača vindišarsko teorijo. Karl Newole je v predavanju pred socialističnimi akademiki v Celovcu 24. januarja 1951 odklonil vindišarsko teorijo in koroški nemški pisatelj Perkonig je v svojih povojnih spisih našel nekaj izredno toplih besed za koroške Slovence. V teh spisih ne govori nikjer o »Windische«, temveč samo še o Slovencih, »Slowenen«. Današnja »Volkszeitung«, pod vplivom Steinacherja, pa prednjači v obnavljanju vindišarske teorije. Vi-harni nastop nemško-avstrijskih nacionalistov ob zadnjem ljudskem štetju junija 1951 jasno dokazuje, da imajo določeni krogi poseben interes ustvarjati kar največjo zmešnjavo ter da imajo moč, da korigirajo stališče Avstrijskega centralnega statističnega urada, ki je v svoji prvotni uradni publikaciji »Ergebnisse der Volkszählung vom 1. Juni 1951 — nach Gemeinden — Kärnten, H. 4« poznal glede občevalnega jezika le štiri označbe: deutsch, slowenisch, slowenisch-deutsch, deutsch-slowenisch, nato pa je v poluradnih listih »Wiener Zeitung« z dne 9. julija 1952 in v »Kärntner Landeszeitung« z dne 19. julija 1952 objavil rezultate ljudskega štetja na podlagi navedb v gospodinjstvih

popisnih polah, z raznimi kombinacijami v smislu vindišarske teorije. Žal, da ni pokazal Avstrijski centralni statistični urad več trdnosti. Saj dopušča s tem vdor vindišarske teorije na inštitucijo, ki bi morala delati po strogo znanstvenih kriterijih, ne pa po kriterijih politično spekulativnih sil, ki pogrevajo vindišarsko teorijo. Ta znanstvena inštitucija do tega časa na Koroškem ni poznala »Windische« ali »windische Sprache«. Avstrijski centralni statistični urad je stopil s tem na pot, ki so jo v ljudskih štetjih na Koroškem prvi ubrali koroški nacisti. Pred nacističnim ljudskim štetjem na Koroškem 17. maja 1939 je »Kärntner Grenzruf« z dne 13./14. maja 1939, prvič v zgodovini ljudskih štetij na Koroškem, objavil navodila v smislu vindišarske teorije. Po podobnih navodilih se je od koroških krajevnih oblastev izvedlo potem tudi ljudsko štetje junija 1951. Tudi razne, zelo si nasprotujoče varijante vindišarske teorije, ki jih je bilo brati v avstrijskih časnikih, so mogle re-snega človeka opozoriti na to, da gre za nakanano močno temnega, kalnega izvora. Steinacherju so bili »Windische« tisti Korošci, ki »v domačem govoru uporabljajo slovanski koroški dialekt; v vsakem drugem oziru, predvsem v tradiciji, kulturnem čustvovanju in po svojih navedbah pa se čutijo neločljivo povezane s svojimi nemškimi sodeželanici« (v članku »Die Slowenen in Kärnten« zbornika »Staat und Volkstum«, Berlin 1926). V tej teoriji je še nekaj objektivnih elementov. Danes, po ljudskem štetju junija 1951, razvija

»Volkszeitung« čisto subjektivistično teorijo, po kateri so »Windische« tisti, ki se sami tako imenujejo. Upravičenost take trditve smo že ovrgli. Mislim, da sem dovolj prepričljivo dokazal vsaj eno: da je v smislu navodil, ki so jih dobili številni komisariji, zaradi tega, ker so bile gospodinjstve popisne pole (Haushaltsbogen) samo nemške, nemogoče trditi, da se Slovenci sami, v svojem jeziku imenujejo »Windische«. Iz navedenih razlogov tudi ni mogoče prav nič trdnega sklepati na tako ali drugačno voljo in zavest onih, pri katerih je vpisano, da je njihov občevalni jezik »windisch«, razen glede zavesti in v slovenskem smislu, prav pri tistih, glede katerih je označeno, da govorijo »windisch«. To tudi ni mogel biti namen zakonodajalca zakona o ljudskem štetju, ki je odredil vprašanje po občevalnem jeziku prebivalstva. (Zato bomo podali celotno problematiko avstrijskega ljudskega štetja na Koroškem junija 1951 v posebnem sestavku). Le izvedba in nemško-nacionalistični komentariji tega štetja so napravili potem iz vprašanja po objektivni resnici občevalnega jezika vprašanje dialektov, volje in zavesti. Socialističnemu uvodničarju v graški »Neue Zeit« z dne 1. julija 1952 so »Windische« »slovensko govoreči Korošci z avstrijsko državno zavestjo« (»slovenisch sprechende Kärntner mit österreichischer Staatsgesinnung«).

(Nadaljevanje sledi)

DOBRICA ČOSIČ:

SEDEM DNI V BUDIMPEŠTI

IZ NEUREJENIH BELEŽK

Tovariši pripovedujejo o svojih doživetjih in trdijo, da se je začela oborožena akcija nekaj trenutkov pred Gerőjevim govorom, ki so ga hoteli študentje onemogočiti. Namesto njegovega govora so hoteli prebrati po radiu resolucijo in v ta namen so se skušali prebiti v radijsko postajo, kjer so ubili polkovnika javne varnosti. To beležim bolj zaradi vzdušja, kakor da ugotovim zgodovinsko dejstvo, naj se s tem ukvarjajo madžarski zgodovinarji. Vsekakor bo prva žrtev te drame uradno prisojena tisti strani, ki bo zmagala.

Obračun se je začel. Demonstranti, zdaj uporniki, Madžari pravijo „uporniki in patrioti“, vdirajo v hiše in pobijajo pripadnike organov javne varnosti, tu pa tam tudi člane njihovih družin. Na budimpeštanskih ulicah stoje barikade. Malenkostno je zdaj misliti samo na kategorije pravice in pravičnosti, čeprav je bila v zgodovini zmaga največkrat na strani tistih, katerih orožje je tudi pravično delovalo. Zdaj gore po ulicah Budimpešte avtomobili znamke „Pobeda“, v sanitetnih avtomobilih pa vozita obe v spopad zapleteni strani strelivo in orožje. Sprehajamo se po cesti ob Donavi in gledamo tanke, kako se vale čez mostove v mesto. Od vseh strani je slišati radijske zvočnike, ki oddajajo govor Imre Nagya in razna obvestila, sinhronizirana z regljanjem strojnic in pokanjem minometov v Pešti. Tolmačijo mi: na visečem mostu je razvilo belo zastavo in se vdalo 120 upornikov. Kdor se vda danes do 14. ne pride pred preki sod. Potem oddaja radio Kossuth-Budimpešta Lisztovo „Madžarsko rapsodijo št. 2“.

S to rapsodijo sem leta 1944, v prvih dneh svobode v Beogradu, začel nekakšno svojo glasbeno izobrazbo. Razumem jo na svoj način. Morda napačno simboliziram z njeno tragiko tisto jesensko svobodo leta 1944. Tudi zdaj je jesen in tudi zdaj je oktober. Platane razkošno in ponovljivo umirajo. Neumestna je ta asociacija, ker drgetam in ker imam solzne oči v tej tragični sinhronizaciji Lisztove simfonije ter regljanja strojnic in grmenja topov. To je blaznost. Zaljiva, človeka revoltira: šel bi in porušil ta radio ter razbil ploščo Lisztove rapsodije. Zaslišim arijo iz „Traviate“. Zdaj sem docela zbežan, omrtvičen. Topovska granata zabuča nad nami, gruča tujcev in ljudi, ki so hoteli z „Leicami“ ujeti spomine za družinske albume in ostalo, zdrsejo po nasipu, Milan Pribić pa se na ves glas in nespoštljivo zasmije.

Topovska granata je odtrgala ramo z roko. Nekdo je pobral roko in jo pritisnil fantu na obraz. Roka in oči.

Ljudje so obkolili madžarske tanke in pljujejo na vojake in oficirje. „Na koga ste udarili?“ ... „Odrgetajte rdeče zvezde s čepic.“ Nekateri vojaki jih odtrgajo, tistim, ki se obotavljajo, pa jih potrgajo civilisti. Oficir ukaže vojakom, naj zlezejo v tanke. Vojaki to store.

Neki Holanec z ženo je sedel v avto in ga poglaval vzdolž Donave, toda za vsak primer onkraj nasipa. Skupina sovjetskih državljanov je zbegana, zaskrbljena, prestrašena. Vsi molče.

Američani, Francozi, Nemci in Avstrijci so veselo prestrašeni.

Dva sinčka jugoslovanskega diplomata se razburjeno veselita, ko da sedita v kinu in gledata filmsko predstavo.

Madžarski oficir, ki je sinoči zbežal v naš hotel, si je potrgal epolete, kokardo in rdečo zvezdo. Zdaj se junaško izprehaja okrog hotela in med tujci ponosno razkazuje svoj pogum. Spremlja ga skupina pobalnikov, ki so ponoči ukradli v mestu avto „Pobeda“ in se med pokanjem pušk vozili po parku okrog hotela.

Poljak, izobraženec, pristopi k meni in mi brez želja, da bi slišal moje mnenje, sporoči svoje ogorčenje nad Gerőjem in Centralnim komitejem in nad vsemi madžarskimi komunisti, potem pa odhiti naprej.

Ob 13. uri poslušam vesti Radia Beograd, ki samo citira madžarsko brzjavno agencijo brez kometarja, torej so vsi uporniki profašisti in protirevolucionarji. Sram me je in zelo sem srečen, da v tem trenutku okrog mene ni nihče več srbohrvaščine. Mar je naša informacijska služba tako slaba?

Eden najboljših in najbolj reprezentativnih hotelov Madžarske je prvokrat brez jedilnega lista. Natakariji brez opravičevanja ponujajo alternativo: svinjsko ali telečjo pečenko. Ob 15 spet poslušam Radio Beograd. Vesti o Madžarski so povzete iz uradnega poročila madžarske brzjavne agencije, brez njenih dodatkov in z večjo previdnostjo v ideološki presoji upornikov. Razveselil pa sem se izjave Petra Stambolića na zemunskem letališču po vrnitvi iz Poljske in takoj odhitel k svojim znancem Poljakom, da bi jim to sporočil: Pritrdilna presoja osmega plenuma Centralnega komiteja Poljske delavske partije in podpora poljskemu narodu v boju za socialistično demokracijo.

„Samo to smo od Jugoslavije tudi pričakovali,“ pravi pesnik Wazsik. Vmes močno regljajo težke strojnice. Kaj bo prinesla no-

cojšnja noč? V Budimpešti se razplamteva velika bitka. Topovi grme od vseh strani.

O čem zdaj razmišljajo in za kaj vse padajo ljudje, po katerih udarjajo topovi in težke strojnice? Obup ali mržnja? Hrepenenje po svobodi Madžarske? Ali padajo za socializem ali za staro horthyjevsko Madžarsko? Prvo in drugo. Torej, z več informacijami je nedvomno: napredne revolucionarne težnje včerajšnjih manifestacij, potem pa protirevolucionarji, iredentisti in profašisti izkoriščajo demonstracije, odpor proti stalinizmu skušajo spremeniti ali pa so ga že spremenili v boj proti socializmu. Madžarska Partija temu položaju ni kos. Tudi danes je nekaj njenih članov nedvomno in brez slehernih pridržkov izražalo svoje simpatije in občudovanje do upornikov. CK bi bil

Začelo se je z demonstracijami pred spomenikom Petőfija — pesnika-buditelja v revolucionarnem letu 1848

lahko to preprečil. Lahko bi bil pravočasno posredoval, prevzel pobudo in z naprednimi socialističnimi gesli, odločno odstranjujoč iz svojih vrst kompromitirane staliniste, pridobil množice in jih izoliral od reakcije. Zdaj je že prepozno. Budimpešta je bojišče. Madžarska je bojišče. Kri teče. Kakšna bo bodočnost Madžarske? Vzlic vsemu in ne glede na to, kakšno politiko bo v doglednem času uveljavljala vlada Imre Nagya, sem prepričan, da je stalinizem v krvi zaduščen, da mu je odklenalo. Stalinizem se lahko vcepja in nadaljuje, kakor je moč tudi Stalinov spomenik znova postaviti v tem drevoredu velikih kraljev, toda Stalinu je odzvonilo včeraj in danes. Slišim samo težke mitraljeze in topove. Pušk ni slišati. Tanki, naši sosede, srdito streljajo. Njihovega cilja ne vidim, slišim pa, kako žvižgajo granate nad hotelom. Gostje se gneto v pritličju in še nižje, ne vem, kakšni so prostori tam spodaj. Menda kuhinja. Po telefonu mi sporočajo iz mesta: „Več sovjetskih tankov je zletelo v zrak. Budimpešto in še štiri mesta Madžarske so obkolile sovjetske čete. Prosim vas, nikar ne hodite iz hotela! Nikakor ne, vam pravim!“

Radio sporoča, da ljudje jutri do šestih ne smejo na ulice. Pomislitev zapeljanih upornikov pa ponuja radio do šestih zvečer. Madžarski radio pravi, da se drže samo še nekatera oporišča, ki bodo kmalu očiščena, in poziva delavce, naj brano tovarne. Oddaja govor Janosa Kadarja, novega člana Politbiroja PMD, ki je tri leta predsedel v zaporu in ki so ga ondan izpustili. Kakšni fevdalni in prevratni časi so napačili, da gre človek iz zapora naravnost na ministrski stolček! Janos Kadar obljublja ljudstvu radikalne reforme in izpolnitev njegovih upravičenih zahtev. Potem oddaja radio brzjavne delovnih kolektivov, ki podpirajo vladu Imre Nagya, in Združenja katoliške duhovščine, ki poziva svoje vernike k redu in miru. Torej se je naposled le oglasila tudi avtoritativna sila! Mir bo, toda ne v nebesih.

Poskusil sem ubrati pot skozi park za donavskim nasipom, da bi tako varno prišel do mostu, okrog katerega so že divjali boji. Ničesar nisem videl, pač pa se mi je zdelo, da je zadišalo po smodniku, kajti zrak je bil vlažen, zgostčen v meglo. Na Donavo je legla megla, ovila je tudi nekaj žarnic pred hotelom. Prezgodnje so te žarnice, človeku bolj smrde, kakor svetijo. A Budimpešta je zavita v temo. Slepa, stisnjena v meglo. Slišati je,

kako odpada s topolov listje pred hotelom. In rahlo rosi. Ta dih jeseni je dih smrti, gluhi, preteči. Budimpešta ta večer še ni bila tako tiha. Njeno vlažno nebo brez vetra pa ni tiho; polno je radijskih valov. Če bi nocoj po naključju divje gosi priletele pod to nebo, bi popadale navpično mrtve na tla. Budimpešta molči, njeno ime pa je nocoj največkrat izgovorjeno na tleh in v stratosferi. Dobro, zakaj pa zdaj molči? Na kaj se pripravlja to, včeraj od protestov, mržnje in zahtev ponorelo mesto? Zakaj so začeli fantje in dekleta padati? Fantje so policaji, fantje in dekleta so uporniki, fantje so tudi sovjetski vojaki. Za slavo in sramoto. Za svobodo in suženjstvo. Tu sta se združila v objemu hrabrost in obup. Poraz in zmaga.

Med vsemi človeškimi čustvi prevladuje nocoj v Budimpešti ne glede na zastave eno — bolelost. Morda bo prihodnost nagradila današnje žrtve. Madžarska mora ubrati drugo pot. To je že storila včeraj ob pol treh popoldne. Zgodovina mora obsoditi njene sedanje voditelje, še bolj pa njene doseganje voditelje, katerih politika je rodila tako krvave posledice. Vtem ko so obkoljeni v tistem mračnem poslopju med barikadami, zaščiteni pred sovjetskimi tanki (za kakšne pravice in krivice padajo sovjetski vojaki?) obljublajo reforme in dajejo politične koncesije tistim, po katerih streljajo. Da so storili to včeraj do šestih, da je takšno naročilo in takšno deklaracijo z balkona parlamenta sinoči ob devetih prebral Imre Nagy, bi bila Budimpešta nocoj razsvetljena in po njej bi se razlegale pesmi. Danes je to prepozno, sramotno, kapitulantsko. Vseeno: Radio Kossuth-Budimpešta oddaja vojaške naredbe, Nagyev in Kadarjev govor, reportažo iz zaporov o ujetih upornikih, potem pa prvi stavek iz Koncerta za klavir in orkester št. 1 v g-molu Čajkovskega. „Glas Amerike“ pa v madžarskem jeziku

prenaša Eisenhowerjevo izjavo, da je pripravljen pomagati vsem deželam Vzhodne Evrope, ki bi zaprosile za kakršnokoli pomoč.

Radio Beograd pozdravlja vladu Imre Nagya. To je dobro, pomislim. Več ambicioznih ljudi dvori hkrati povsem nemikavni ženski, balerini iz Vzhodne Nemčije. ki je prišla na Madžarsko proučevati njene folklorne ples.

Vrnem se v sobo, menda že petič danes, da zabeležim, kar sem doživel. Pišem dnevnik brez sleherne posebne ambicije, rekel bi celo iz čisto poklicne discipline. Pisatelj sem in to med drugim pomeni, da sem tudi priča. Zapišem natanko tisto, kar čutim in mislim, ker nimam nobenega razloga, da bi ravnal drugače, in zato, ker se bo ta moj dnevnik, če bom napisal še deset romanov, tiskal v mojih zbranih delih. Če me pa tu zadene krogla, ki zelo verjetno ni namenjena meni osebno, naj ostane ta drobni zvezek s skico za četrto knjigo iz cikla „Korenine“ na prvih straneh. Znano je namreč, da papir dostikrat preživi človeka, ki ga kvari s črnimolom.

Mislim na svoje, na tiste, ki me ljubijo in ki so bolj zaskrbljeni, ki se bolj boje zame, kakor se bojim zase. Ana spi. Ana ne ve, kaj je smrt, njej niso znane vse tegobe tega sveta. Ana sanja o svojih kokoškah in zajčku. Ko sem odhajal, sem ji obljubil, da ji kupim lutko z vozičkom. Budimpeštanski otroci pa nocoj ne sanjajo o kokoškah in zajčkih. Pri-sluškujem, Donave ni slišati. Ze davi se je zdelo, ko da stoji, svinčena in gosta. Spet za-grme topovi. Dokler ne zaspim, bom bral. „Daleč je sonce“ v ruščini. Zaradi jezika, za vsak primer. Kdo ve, kaj nam prinese ta vlažna noč, tako klasično smrtna.

Lajež mi počasi, mučno posega v spanje. Grize ga. Izgrize ga. Kos mojega spanja po več eksplozijah min. Noč je, tišina. Prešine me tisti ilegalni strah v negotovosti: katera vojska neki je nocoj v vasi, kjer me čakajo partiji in skojevci? Toda ti psi lajajo drugače, kakor so lajali okupatorski psi okrog Morave in Jastreba. Ti psi pred „Grand hotelom“ zavijajo, tulijo. Vstanem in odprem okno moji grozi. Dolgo poslušam, zroč v vlažno meglo, poslušam, kako padajo kapljice s topola pod oknom. Ne, to niso psi. Psi (Nadaljevanje na 6. strani)

Ali si že naročnik knjižnega daru SPZ?

Knjižni dar Slovenske prosvetne zveze v Celovcu za leto 1957 obsega tudi letos lepo knjižno zbirko, ki bo skupaj stala komaj 25 šilingov. Knjige so:

1. Koledar slovenske Koroške za leto 1957;
2. France Bevč: »Iskra pod pepelom«, zgodovinska povest iz časa kmečkih uporov na Tolminskem;
3. Beno Zupančič: »Mrtvo morje«, povest, katere nenavadni dogodki se razpletajo na ladji na poti med Dubrovnikom in Avstralijo;
4. Ivan Ribič: »Kala«, napeta mladinska povest o psihi Kali, ki v času vojne že skoraj zgubi zaupanje v človeka, ker spozna vojne grozote;
5. Dr. Miroslav Zei: »Morja in njihovi zakladi«, poljudnoznanstveno delo o čudovitim vodnem in podvodnem svetu, o vrtu, kjer človek samo žanje in nič ne seje. Knjiga je opremljena s številnimi slikami, ki bodo vsakogar pritegnile in mu mnogo koristile pri razširitvi znanja o življenju v vodi.

Proizvodnja filmov v Sloveniji in Jugoslaviji

Slovenska filmska proizvodnja se je začela razvijati pravzaprav šele po osvoboditvi. V predvojni Jugoslaviji so Slovenci izdelali le dva filma: »V kraljestvu zlatoroga« in »Triglavske strmine«, oba leta 1931. Šele po osvoboditvi je bilo brez tradicije, brez izsolanih strokovnjakov, brez filmskih kamer, ateljejev in laboratorijev ustanovljeno podjetje »Triglav-film«, ki je bilo do lanskega leta edino filmsko podjetje v Sloveniji, lani junija pa so slovenski filmski delavci ustanovili še drugo proizvodno podjetje »VIBA-film«.

Od leta 1945 do konec leta 1955 so v Sloveniji izdelali okrog 112.000 metrov filmskega traku v 13 dolgotrajnih in 173 kratkometražnih filmih. Med kratkimi filmi je 91 dokumentarnih filmov, 68 filmskih pregledov, 3 lutkovni filmi in 11 reklamno-propagandističnih filmov.

Velika večina slovenskih filmov so kratki filmi, s katerimi so dosegli lepe uspehe, saj so nekateri slovenski filmski ustvarjalci na tem področju ustvarili filme trajne umetniške vrednosti, kot na primer: »Pomlad v Beli Krajini«, »Ples čarovnic«, »Barok v Ljubljani« in druge.

Filmska podjetja v Jugoslaviji so od leta 1947 do 1954 izdelala skupno 41 ce-

lovečnih igralnih filmov, 2 celovečerna dokumentarna filma in 1342 kratkometražnih filmov, med njimi 6 lutkovnih. Jugoslovanska filmska proizvodnja je bila najvišja v letu 1953, ko so izdelali 11 celovečnih in 187 kratkometražnih filmov.

Kriminalni romani v ljudskih knjižnicah

Na Dunaju se je pričelo zasedanje zveze avstrijskih ljudskih knjižnic. V okviru tega zasedanja je tudi strokovna konferenca pod častnim pokroviteljstvom prosvetnega ministra, na kateri bodo razpravljali o tem, če in v kakšnem obsegu spadajo kriminalni romani v ljudske knjižnice.

Nad 2000 let stare slike

V Čuang-Ču v kitajski pokrajini Kvangsi so našli risbe na kamnu, ki so po oceni strokovnjakov starejše od 2000 let. Na kamnitih stenah v dolžini nad 20 kilometrov so daljni predniki človeškega rodu narisali več tisoč figur delavcev, živali in glasbenih instrumentov.

Kmečka mladina v poklicnih šolah

V minulem šolskem letu je bilo na Koroškem 283 kmetijskih poklicnih šol s 549 razredi. Šole je obiskovalo 10.269 učencev, med temi 4425 fantov in 5844 deklet.

V kmetijsko poklicnih šolah je poučevalo 21 strokovnih, 619 osnovnošolskih, 24 delovnih učiteljev, 98 pomožnih in 145 veroučiteljev. Med učnimi močmi je bilo 602 moških in 305 ženskih oseb.

Nadzorovanje s strani deželnega šolskega nadzornika Orascheja in sedmih okrajnih strokovnih nadzornikov je prineslo ugodne rezultate. Med 634 učnimi močmi, ki so jih inšpicirali, je v nadzorstvenem poročilu prejelo 124 učiteljev oceno »posebno zadovoljivo«, 378 »zelo zadovoljivo«, 123 »zadovoljivo« in 9 »še zadovoljivo«. Na splošno so učne uspehe ocenili kot prav dobre.

Šolsko leto na kmetijskih poklicnih šolah traja od novembra do aprila. V poletnih mesecih pa vodijo strokovni učitelji tečaje in dajejo praktična navodila za po-deželsko mladino.

Povpraševanje, ki so ga izvedli pri 10.287 učencih, je pokazalo, da se je 5058 mladincev izrazilo za kmetijski poklic, 5229 pa jih je bolj naklonjenih drugim nekmetijskim poklicem.

Poslovni časi ob prazniški sezoni

Ob prazniški sezoni so za Koroško določeni naslednji poslovni časi: Ker je 8. decembra praznik, smejo biti mlekarne v nedeljo, dne 9. decembra odprte od 7. do 9. ure zjutraj. V sredo, 5., 12. in 19. decembra, imajo lahko vse trgovine odprto tudi popoldne od 14. do 18. ure. Delojemalci prejmejo petdesetodstotni prispevek za nadure. V nedeljo, 16. decembra, to je na srebrno nedeljo, smejo imeti trgovine odprte svoje poslovalnice od 9. do 12. in od 14. do 18. ure. Mlekarne pa ne smejo biti odprte. Na zlato nedeljo, dne 23. decembra, smejo biti trgovine prav tako odprte od 9. do 12. in od 14. do 18. ure, mesnice pa od 7.30 do 12.30 ure. Zaposleni uslužbenci dobijo na zlato nedeljo 100 odstotno plačilno doklado. V ponedeljek, 24. decembra, konča poslovni čas v trgovinah na debelo ob 12.30, v trgovinah na drobno pa ob 16. uri. Na Silvestrovo, dne 31. decembra, zaprejo trgovine na debelo ob 12.30, trgovine na drobno, vključno mesarije in pekarnice, pa ob 17. uri.

8. december zakonit praznik

Osmi december je praznik v smislu zakona o prazniškem počitku. Ta dan delo počiva. V podjetjih, kjer bodo delali, pripada delojemalcem poleg običajne plače 100-odstotni pribitek.

Naročnikom in bralcem Slovenskega vestnika!

Naročite voščila za praznike!

Bližajo se prazniki, božični in novoletni! Po lepem starem običaju voščimo svojim bližnjim ter daljnim znancem in prijateljem mnogo lepega in prijetnega za praznike. Pri nas se je udomačila navada, da voščimo svojim številnim znancem in prijateljem od Zilje do Podjune tudi z objavo voščila v našem listu. Tudi letos Vam hočemo omogočiti to možnost. Le še kratek čas nas loči od praznikov, zato Vas prosimo, da se pri naročilu voščila odločite nemudoma in se poslužite naslednje naročilnice, ki jo izpolnjeno pošljite naj-

Novi dravski most pri Velikovcu bo zgotovljen v poletju 1957

Kakor poroča »Kärntner Landeszeitung«, bo gradnja mostu čez Dravo pri Velikovcu predvidoma končana v poletju 1957. S tem bo izvedeno veliko in zelo koristno delo za promet med severnim in južnim delom dežele. Drava deli Koroško v dva dela in so že v vsej zgodovini dežele igrali mostovi čez reko zelo vlogo. Glavni prehod preko Drave je bil v davni preteklosti v Beljaku, toda že leta 1217 navajajo listine tudi že dravski most pri Velikovcu.

Na dravskem mostu pri Velikovcu so stoletja pobirali mitnino, to je prispevek za prevoženo blago. Izjemo sta imela mesto Velikovec in šentpavelski samostan, ki sta smela svoje lastne potreščine brez mitnine prevažati preko mostu. V Velikovcu je bilo nekaj transportno središče za železo, ki so ga prevažali iz Hüttenberga in Labotske doline na Kranjsko. Na drugi strani pa so dobavljali na Koroško sol iz Jadranskega morja, ki so jo tudi prevažali čez dravski most. Na tem mostu so pobirali mitnino do konca prve svetovne vojne.

Med dogodki leta 1919 je bil most dva-

krat razdejan, potem pa so ga popravili v stanje, v kakršnem je še danes. Leta 1937 so morali most temeljito obnoviti.

Po drugi svetovni vojni je bil most že v zelo slabem stanju in so ga morali obnavljati na več krajih z novimi sestavnimi deli. Razpadanja pa seve niso mogli preprečiti. Britanska zasedbena oblast si je poleg starega lesenega mostu postavila svoj lastni most, ki ga je kmalu nato enosmerno uporabljalo vse prebivalstvo.

V začetku leta 1954 so razpisali gradnjo novega, modernega in vsem današnjim zahtevam ustrežajočega mostu. Poneje so pričeli tudi z gradnjo ter bo novi most potekal nekoliko zapadno od starega mostu; na ta način bo tudi precej izravnana vzpetina na desnem obrežju Drave. Pri gradnji so naleteli na posebne težkoče zaradi neenakih temeljnih pogojev zemlje, ko so mogli na eni strani sezidati stebre na skalno podlago, na drugi strani pa so naleteli na glinasto in gramozno zemljo. Gradbena dela izvaja delovna skupnost Stuač pod vodstvom dipl. ing. Lessiaka.

Prireditve slovenskih akademikov na Dunaju

Od Kluba koroških slovenskih akademikov na Dunaju smo prejeli naslednji dopis:

V okviru »All nations club«-a (Kluba vseh narodov) je Klub koroških slovenskih akademikov na Dunaju pred nedavnim priredil večer, na katerem je podal navzočim avstrijskim in inozemskim študentom vrsto slovenskih narodnih pesmi ter nekaj karakterističnih pesnitev slovenskih lirikov. V teku prireditve je bil omenjen tudi položaj koroških Slovencev ter s tem v zvezi tudi dejstvo, da ta problem še danes čaka rešitve. Pri tem je bilo iz-

raženo mnenje, da manjšina državi ni v breme ampak ji je lahko v korist, če je država pripravljena demokratično rešiti manjšinski problem.

Neverjetno je, kaka nevednost o koroških Slovincih vlada med avstrijsko inteligenco. O marsikaterem afriškem plemenu so mnogi bolj poučeni kot pa o manjšinah v lastni državi.

Upamo, da bo naš klub še nadaljnje kroge lahko seznanil s slovensko kulturo in jih pri tem opominjal, da v Avstriji še niso vsi problemi demokratično rešeni.

Borovlje

Smučanje je prijeten in zdrav šport. Mladina se ga zares veseli in komaj čaka, da zapade sneg. Tudi naša učiteljica Hermine Tschade je hotela izkoristiti prve smučarske možnosti letošnje zime in se je potrudila na smučanje na Košuto. Pri uživanju plemenite zimsko-športne radosti pa je na žalost imela nesrečo. Strmoglavila je pri smučanju in se precej hudo ponesrečila. Zlomila si je nogo in so jo morali prepeljati v bolnišnico v Celovec.

V starosti 58 let je umrl učitelj Rudolf Perkounig, ki je užival v kraju velik ugled in spoštovanje. Pokojni učitelj je

bil vsestransko delaven. Na glavni šoli je deloval kot učitelj petja poleg tega pa je bil dirigent orkestra AGV »Stahlklang« in pevovodja znanega mladinskega zbora Sindikalne zveze. Na področju glasbene dejavnosti je z njegovim odhodom nastala v mestu velika vrzel. Šele pred nekoliko meseci je umrla tudi njegova žena. Pokojnega Perkouniga so ob veliki udeležbi žalnih gostov pokopali včeraj popoldne na pokopališču v Doleh.

Železna Kapla

Nenavadno nesrečo je imel na remšeniški cesti prevoznik Šimen Oraže iz Železne Kaple. S traktorjem, ki ga je vodil Walter Cerne, se je v soboto proti popoldnevju peljal po imenovani cesti mimo mlina Mihaela Sporna iz Remšenika. Sporn je ravno v istem času skušal napustiti vožnjo na mlinsko kolo; potegnil je žično vrv, ki je odprla zaporo v žlebu. Vrv je bila napeta kakih pet metrov visoko nad cesto. Tisti trenutek se je vrv pretrgala in v loku tresčila na streho traktorja, nato pa je zadela Oražeja in ga hudo poškodovala na vratu. Težko poškodovanega so morali prepeljati v bolnišnico v Celovec.

Šmihel nad Pliberkom

Danes poročamo iz naše okolice dve žalostni vesti, kakor se pač v življenju vrsti žalost in veselje. V zadnjih dneh sta nas za vedno zapustili dve dobri in spoštovani materi. Na šmihelsko pokopališče smo ob udeležbi številnih žalnih gostov spremili k zadnjemu počitku Arihovo mater iz Brežke vasi. Pokojna mati je bila zaradi svojega zglednega značaja, pristne slovenske dobrote in zavesti, priljubljena pri vseh, ki so jo poznali.

V Strpni vasi pa je preminula Kučejeva mati, Alojzija Bricman, ki so ji prav tako številni žalni gostje izkazali spoštovanje in ljubezen, ko so jo spremili na njeni zadnji poti in prisostvovali pogrebni svečanostim.

Pokojni materi, ki jima je bilo vse življenje delo in žrtev, naj si spočijeta v miru, žalujočim sorodnikom pa naše globoko sožalje!

Zgornja vesca

Bridek udarec je zadel p. d. Habnarjevo družino v našem kraju. V najlepši dobi svojega življenja, komaj 33 let stara, je mati Uršula Šelander prerano preminula. Bolehala je že dalje časa na zavrtni neozdravljivi bolezni, na raku. Zaman je iskala pomoči pri raznih zdravnikih in večkrat tudi v bolnišnici. Neizprosna usoda je hotela drugače in dnevi so ji bili šteti.

Pokojna mati zapušča moža in štiri mlade otroke. Na zadnji poti je ljubljeno mater spremljala množica številnih žalnih gostov, ki so prisostvovali pogrebni svečanostim. Žalujočemu možu in otrokom izrekamo naše iskreno sožalje!

Želuče

Tik ob Dravi leži naša vas, spadamo pa v občino Zgornja Vesca. Dolgo smo bili, lahko bi rekli, popolnoma odrezani od ostalega sveta. Toda že pred več leti smo sklenili, da si napravimo izhod in se povežemo s svetom. Lotili smo se dela in si gradili pot, ki naj bi nas povezovala tudi z drugimi kraji. Več let smo marljivo delali in tudi dežela nam je priskočila na pomoč, ko je spoznala, da hočemo resno nekaj ustvariti. Naše prizadevanje ni bilo zaman in sedaj imamo pot odprto vsaj čez Trebinjo in Št. Ilj v Vrbo. Sedaj nas iz te smeri lahko obiščejo tujci z avtomobili, če hočejo videti naše lepe kraje in spoznati, kje smo doma.

Nekaj smo dosegli, kar nam bo vsem koristilo, vendar potrebujemo še izhod proti vzhodu in sicer pot, ki bi nas povezala preko Bilčovsa in Kotmare vasi s Celovcem. Tudi v tej smeri smo že pričeli z delom. Naš podjetni župan p. d. Sramišnik se res prizadeva, da bi dosegel za našo vas in občino čim več dotacij iz javne roke. Za to njegovo prizadevanje smo mu haležni in upamo, da bo pokazala tudi deželna vlada potrebno razumevanje in nam šla izdatno na roko. Na ta način upamo, da bo mogla tudi naša vas uživati koristi odprtega prometa s svetom.

Razne vesti iz Koroške

V Celovcu so tatovi koles še vedno na delu. V dnevih od 25. novembra do 1. decembra so v mestu pokradli kar devet koles. Od teh so jih štiri kmalu nato našli. Po večini gre za kolesa, ki jih kolesarji postavljajo nezaklenjena pred kakšno trgovino ali gostilno.

Pretekli teden se je na koroških cestah primerilo 126 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 44 oseb poškodovanih, dve pa mrtvi. V vsej Avstriji je bilo minuli teden 1225 prometnih nezgod in pri teh 696 oseb poškodovanih, 27 pa mrtvih.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 8. decembra do četrta, 13. decembra 1956 film:

»Na ukaz šerifa«

(Im Auftrag des Cherriffs)

Dramatična borba med sodno oblastjo in tolpo ponarejevalcev denarja

v soboto, 8. decembra, ob 15.00 uri v Št. Primožu pri Voglu,

ob 20.00 uri v Škofičah pri Schützu,

v nedeljo, 9. decembra, ob 15.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu,

ob 20.00 uri v Ledenicah pri Rauschu,

v torek, 11. decembra, ob 20.00 uri v Zgornjem bregu pri Mušetu,

v sredo, 12. decembra, ob 20.00 uri v Šmihelu pri Serčerju,

v četrtek, 13. decembra, ob 19.30 uri na Radišah v farni dyorani.

K temu filmu mladoletni nimajo dostopa.

NAROČILNICA

Ime:

Poklic:

Kraj bivališča:

Želim: navadno*, dvakratno*, kratno* velikost objave.

Dodatno besedilo:

* Nezaželjeno prečrtajte!

KOLENDAR

Petek, 7. december: Ambrozij
Sobota, 8. december: B. D. M.
Nedelja, 9. december: Valerija
Ponedeljek, 10. december: Melk.
Torek, 11. december: Damaz I.
Sreda, 12. december: Maksen.
Četrtek, 13. december: Lucija

Pri hitrosti 1250 km na uro je skočil iz letala

ZANIMIVOSTI

Pred nekaj meseci je osupnilo ves letalski svet poročilo, da je pilot George Smith skočil iz letala pri hitrosti 1250 km na uro in ostal pri tem živ. Nesreča se je zgodila nad laguno Beach v Južni Kaliforniji. Izenada se je iz oblakov utrgalo brezglavo letalo. Motor je oglušujoče zavijal. Več kilometrov vzdolž obale je odjeknila močna eksplozija in trenutek kasneje je tresčilo v morje reaktivno letalo tipa »Super Sabre F-100«. Prestrašeni gledalci so opazili tudi, da je iz letala omahnil pilot in obvisel na raztrganem rumeno-belem padalu nekaj metrov nad morskno gladino.

V zgodovini letalstva je bil to edinstven primer. Ne samo, da je Smith odskočil iz letala, ki je bilo hitrejše od zvoka, doslej se še tudi ni zgodilo, da bi kdo odskočil iz letala pri taki hitrosti in tako nizko. Dejstvo pa, da je pilot pri tem ostal živ, presega vso dosedanje znanje o letalski medicini. Verjetnost, da pri odskoku osta-

ne živ, je bila le 1:1.000.000. In vendar je to napravil, ker tudi sicer bi poginil.

Pritisnil je rumeno ročico, ki sproža napravo za odskok in vse ostalo prepustil eksploziji. Streho bo odneslo in prost bo lučalni sedež... Silovita eksplozija je tedaj odkrila kabino, nad katero je hrnel zrak z nadzvočno hitrostjo. »To je bilo nekaj najhropnejšega, kar sem kdajkoli v življenju slišal,« je kasneje pripovedoval Smith. Pekleni truš je vdiral v kabino. Še en rešilni gib: eksplozija, ki mora vreči sedež iz letala. Še hip in vrglo ga je s sedežem vred iz kabine. Zadnji

George Smith stoji ob letalu Super Sabre F-100 pred usodnim poletom. Le naključju se ima zahvaliti, da je ostal živ in da lahko nadaljuje svoje drzne polete v modre višave.

trenutek, katerega se je še zavedal, je bil grozen. Pritisk zraka je bil strahoten.

V trenutku, ko je Smitha vrglo iz letala, je njegovo telo prestajalo najhujše muke, kar si jih lahko predstavljamo. Sedež se je vrtel s Smithom vred v siloviti naglici skozi zrak in trčil v strahoten upor zraka.

Smithu so pri trčenju z zrakom izstopile oči iz votlin. Notranje organe mu je dobesedno stlačilo. Ustnice, ušesa in veke so fantastično plahutale v nadzvočni hitrosti. Z glave mu je strgalo čelado in masko. Nosnice so se odtrgale. Strahovit pritisk mu je zgnetil prsi in telo. Kri mu je pritisnila v glavo. Poteze obraza mu je popolnoma izmaličilo. Zrak je vdrl skozi sapnik v želodec in ga strahotno napihnil. Strgalo mu je uro z zapestja in prstan s prsta...

Dve sekundi po odskoku je sedež avtomatično odletel. Naslednji dve sekundi se je padalo samo odprlo. Tretjino padala je odtrgalo. Inženirji so kasneje ugotavljali, da se je to dogajalo pri višini okoli

1950 metrov. Padalo se je odprlo precej niže. Če bi pilot okleval še dve sekundi, bi se prav gotovo ne rešil več, ker se padalo ne bi odprlo.

Pilot je padel v morje, k sreči pa se je v bližini nahajala motorna ladja, ki ga je potem takoj rešila iz vode na krov. Takoj so ga spravili v bolnišnico.

V bolnišnici so ugotovili, da je bilo Smithovo telo čez in čez pokrito s črnimi in plavimi lisami. Jetra so bila težko poškodovana. Več kot dvajset krvavitav pod veznico. Kaj bo z očmi? Krvavitve iz ušes, po telesu, skratka — Smith je bil živ mrtvec. Zdravniki so se noč in dan trudili ob Smithovi postelji. Končni uspeh je bil ta, da je Smith po treh in pol mesecih zopet bil na nogah. Nato je obležal za tri tedne. Potrebna je bila operacija črevesja. Po šestih tednih je zapustil bolnišnico.

Preiskave zdravnikov na Smithovem primeru so mnogo doprinesle k temu, kako naj v bodoče opremijo pilote reaktivnih letal, če bi jih doletela podobna nesreča — kajti Smithova rešitev je bila le gol slučaj... Danes Smith zopet deluje kot poskusni pilot...

Psi z eksplozivom

Znano je, da opravljajo dresirani psi najrazličnejše naloge. Med drugo svetovno vojno so jih Rusi množično uporabljali v boju za Moskvo. Ko so bili Nemci komaj 20 kilometrov od sovjetske prestolnice, so se iz strelskih jarkov množično usuli psi, natovorjeni z eksplozivom. Dresirani pasji samomorilci so napadli nemške tanke in jih množično uničevali ter tako prizadeli nemški vojski težke materialne in človeške izgube.

Najstarejši upokojenec

V vasi Labinsk pod Kavkazom živi upokojenec Kurban Žahparov, ki se je rodil leta 1819. Ko mu je bilo 15 let, je začel pasti ovce, pri tridesetih letih pa je postal obrtnik. Delo je opustil, ko mu je bilo 129 let.

Žahparov je prava zgodovina vasi. Še vedno ima dober spomin in rad pripoveduje o dogodkih iz kavkaške vojne. »Moj oče je dočkal 128, ded pa 140 let. Upam, da bom tudi jaz dosegel to starost,« pravi o sebi in svojih ljudeh. Ker ima sedaj že 137 let, se mu bo morda ta želja uresničila.

Kaj sem se naučila od moških

Moški zgledi niso tako nepomembni, če hočemo me žene razvijati svojo osebnost. Neka pametna žena je o tem takole pripovedovala:

Ko sem bila še prav majhno dekle, mi je stara mama pogosto dejala, da me zaradi lepote pač nihče ne bo obesil. Zavest, da sem grda, se je globoko zajedla vame in mi povzročala veliko bol. Nekoč kasneje pa sem srečala moža, ki ga je priroda tudi po mačehovsko obdarila z lepoto. Imel je štrleča ušesa, dolg nos, izstopajoče adamovo jabolko in obraz posut s pegami. Kljub vsemu je bil ponosen in samozavesten možak. Nisem se mogla odreči želji, da ga povprašam, kako se je dokopal do tega. Zaupal mi je, da se je tudi on z bridkostjo ogledoval v zrcalu. »Če bi bilo vse odvisno od mojega obraza, bi se moral ustreliti. Tega nisem napravil, ker sem prišel do spoznanja, da lahko moj obraz izraža to, kar čutim v srcu. Kdor ima rad ljudi, naj tega ne skriva.« In res je bila privlačnost tega človeka v njegovem obnašanju do ljudi. Zanimal se je za vsakogar in mu izkazal tudi potrebno pozornost. Obnašal se je brezhibno, bil je mojster svojega poklica in se znal obnašati v vsakem primeru. Nihče ni o njem govoril, da je grd, vedno le, da je simpatičen in dober človek. Obraz je lep, če se

v njem zrcali plemenita notranjost človeka. Moški bo to doumel hitreje kot ženske.

Pri moških sem se naučila še nečesa, nadaljuje ta žena: Včasih je treba v življenju tudi nekaj tvegati. Ne gre za telesno tveganje, pač pa za tveganje v naših navadah, predsodkih in mnenjih, ki sestavljajo dobršen del našega jaza. Žene zaradi našega prirojenega »gospodinskega« čuta mnogokrat zamudimo v življenju velike priložnosti, ker nas zadrži pogosto prav nepomemben razlog, če vzbuja videz varnosti. Moški te stvari drugače pretehtajo. Nikdar ne bom pozabila, kako sem se kot otrok spustila v deško igro. Visoko na bregu reke so dečki na veje nekega hrasta pritrdili vrvi. Vrhunska točka je bila v tem, da so se z vrvmi gugali proti središču struge. Drzno so se potem spuščali deset metrov globoko v vodo. Tudi mene je prevzela želja, da se jim pridružim. Ko sem plezala po veji, sem zgubila ravnotežje. Krčevito sem se oprijela vrvi. Poti nazaj ni bilo. Znašla sem se med nebom in zemljo z občutki, da sem obsojena na smrt. Neslo me je po zraku — ta hip sem se morala odločiti — spustila sem vrv in padla v vodo. Tako kot vsak drugi sem splezala iz vode. Nič več se nisem bala. Bilo je čudovito, tako preizkusiti svoje zmožnosti in hkrati uspeti.

Načrti profesorja Piccarda

V Zürichu je profesor Piccard, ki ga nazivajo tudi »navpični profesor«, sporočil novinarjem, da meni potolči vse svoje dosedanje rekorde, dosežene pri potapljanju v morske globine in dviganju v najvišje plasti atmosfere. Sedaj pripravlja poseben batiskaf, s katerim bo šel na Tihem oceanu pred obalo Los Angelesa 6000 metrov globoko, s posebnim aerostatom pa se bo dvignil 30.000 metrov visoko nad Zemljo.

Piccarda ne zanima toliko življenje v morskih globinah kot tehnična plat izdelave batiskafa. V zvezi s poletom pa pravi, da bo aerostat, za katerega je izdelal načrte, znanosti močno koristen. 30.000 metrov visoko je zračni pritisk že sto krat manjši kot na Zemlji in zrak tamkaj ni ovira, ki dela astronomom na zemlji pri opazovanju planetov precejšnje preglatvice.

Kaj je diplomacija?

Zadeva je pravzaprav zelo enostavna. Na primer:

Skozi kuhinjsko okno pri Peteršiljkovi pade žoga. Seveda ob živahni spremiljavi ženketanja šip. Nekaj trenutkov nato potrkna na vrata vljudno fanteček in zajecija:

»Ata bo prišel takoj in popravil šipo!«

Gospa Peteršiljkova se res omehča, ko vidi po cesti prihajati steklarja, in vrne fantečku žogo. Steklar vstopi, v hipu vstavi novo šipo in pravi:

»Vse skupaj stane 45 šilingov!«

»Kako?« se začudi gospa Peteršiljkova, »jaz naj plačam? Ali niste vi oče tistega fantečka?«

»Ne,« pravi steklar, »toda — ali niste vi njegova mati?«

45

Tudi Hribček se je ustavil ob jarku in se grel na toplem septembrskem soncu. Zinil pa ni nobene. Prepogosto se je namreč spomnil, kako ga je Gato prevaril. Brž ko so odkrili vhod v klet, je vedel, da Gato ni silil v kot zaradi kašlja, kot je govoril, temveč zaradi rova. Vendar tega ni nikomur zaupal.

Inženir Babšek je tolmačil gradbeno stran. Seveda je molčal kot riba, da je nekoč rekel Igorju: »V tej zemlji ni mogoče izkopati rova!« Pač pa je Rogaču zdaj šepnil na uho:

»Jaz sem jim dajal nasvete. Če bi me bolj poslušali, bi še bolj napravili.«

Zajček pa je izbruhnil:

»Besen sem, ker nisem ušel z njimi!«

»O, hudiča!« so se vsi zasmeli.

»Ko bi samo slutil, kaj delajo, takoj bi bil zraven. Najbrž bi bilo še bolje!«

»Oooo!«

»Ti bi ne šel z njimi, dobro se ti pa le zdi, da so ušli!« ga je popravil Rogač.

»Saj. Imaš prav!« se je rade volje umaknil Zajček.

Potem se je pogovor spet vrnil na osebe pobežlih. Vedno znova so si klicali v spomin najrazličnejše nadrobnosti, ki so jim bile poprej nerazumljive, a so si jih zdaj lahko pojasnili. Drugače so gledali na pobežle ko poprej! Kocmur je mirno vlekel svojo pipico in počasi odvijal štrečno spomina:

»Spominjam se Marjana. Po cele ure je ležal na pogradu in držal v rokah nad glavo »Piccolo«. Nekega dne sem ga zbadel: »Saj ne razumeš nič. Kaj se delaš?« — Pa je bolje razumel kakor mi, ki smo ga imeli za kmeta.«

Kocmur se je zadnje dni močno spremenil. Še on je zapustil Komarja in naglas obsojal pretepanje kapa. »To je svinjarija. To je res svinjarija, kar so napravili s kapom,« je ponavljal.

Mimo sta prišla Dnevnik in Niko. Molčala sta. Ustavila sta se nekaj metrov stran od gruče. Potem pa je Niko rekel:

»Veš, za malo se mi zdi. Niti zbogom mi niso rekli.«

Madona je bila v teh dneh za vedno pokopana, teleskopci so tudi njo odrinili v pozabo, toda Nika je bolelo, da mu niso ničesar zaupali, čeprav je Igorju nastavil nož naravnost na grlo. Sicer pa — bolj kot je premišljal o vsem, bolj mu je bilo na dlani, da bi bil ta beg zanj strašen napor in da ga najbrž ne bi prenesel. Nazadnje se je oklenil misli, da je bilo prav, ko ga niso vzeli s sabo — na žalost je z

njegovim zdravjem pač taka — ampak povedati bi mu le morali, da gredo. »Saj sem vendar v svojih platnenih srčkih prenašal tajnosti boja!« Potem se je spomnil Črta z belo brazgotino nad komolcem in Igorja, vsega zapredenega v prikriti boji, pa je bil spet drugačne misli: »Vse to je vrag... disciplina... prikrivanje... oni ne morejo drugače... z vsemi so taki... hudič, no...«

»Kampeljci pa so, kaj? Takle rov. Mi smo se sončili, oni pa so pod nami kopali! Preklemani Črt, zato se je sončil z mano, da je stražil luknjo!« je rekel naglas in ves se je sklonil k Dnevniku. Ni hotel, da bi ga ta imel za mlačeža ali takega, ki ni tesno pobraten s teleskopci.

Dnevnik je resnobno prikimal in molčal. Uvidel je, da se je zmotil: Četudi so mnogi preklinjali, ker so jih mrcvarili zaradi bega, pa le niso obsojali teleskopcev, samo v šali se je kdo obregnil obnje. Dnevnik si je dopoldne zapisal: »Najbrž bi me začudeno pogledali, če bi vedeli — —«

Takrat pa je v veliki gneči završalo:

»Oooo!«

»Živio!«

Kapo in Polo sta stopila mednje. Polo je bil obrt, brez brade in preoblečen. Vse to je bila Petrova zasluga. Kapu se je smejalo samo od sebe, Polo pa se je držal, kakor da mu je malce nerodno, a vendarle prijetno. Nobenega znaka blaznosti ni bilo več na njem.

»A jim kaj zameriš, pobežim?«

Kapo se je še bolj zasmel:

»Nič!«

»Lepo!«

»Zameril bi jim, če bi jih pripeljali nazaj!«

»To pa!«

»Če pridejo nazaj, jih premlatimo!«

»Če so znali izkopati rov, bodo znali tudi bežati!« je rekel Rogač s poudarkom, ki je razkrival zaupanje.

Po sentinelu onstran žic sta šla čez jarek Paa in Milochi. Paa se je ustavil in brskal s škornjem po jarku. Ko je zagledal množico na drugem koncu jarka, se je zasmel. Nevolja zaradi tega, ker je bil on dežurni na dan pobege, ga je že davno minila.

Rogač pa je pomislil: »Škoda. Že tedne pred begom smo računali na to, da mora biti beg prav takrat, ko bo Cantalupo dežurni. Pa se nam ni posrečilo. Prav Paa je moral zadeti! Res škoda!«

Ljudje so se kar naprej pogovarjali o rovu in o pobežlih. Mnogi so za trdno verjeli, da je osmoročnik čakal avto in jo odpeljal ali proti Švici ali v partizane.

Novembra so mnoge premestili bolj »na varno«: v Renicci, v Padovo in na Rab, a v Gonars so pripeljali Slovenke in Čabranke z otroki, o katerih so mislili, da so manj nevarni za napad na kampo in za beg. Grof jo je torej tudi to pot srečno zvozil. Ohranil si je kampo, le na-

SEDEM DNI V BUDIMPEŠTI

(Nadaljevanje s 3. strani)

so. Onkraj Donave stoji na bregu zadet tank. Naprej hoče, njegova gosonca bolestno zajemajo. Kratko, samo nekaj rožljajev. Psu pod oknom moje sobe se zdi, da laja pes, osamljeno, prekinjajoče. In odgovarja mu z enakim lajejem. Celo uro traja ta pogovor gosonic in podivjanega psa. Celo uro je trajal ta nespo- razum dveh podivjanosti, dveh obupov na bregovih Donave v megli.

25. oktober

Pred seboj sem videl povsem realno in konkretno okupacijo. Preživel sem svoje ilegalstvo, preživel vsa ilegalstva v kmečki deželi, ob treh rekah z enim imenom. Ko sem pogledal na uro, je bilo pet zjutraj, zabeležil pa sem 25. oktober 1956. Budimpešta. Ko je naposled bolestno napočila tudi jutranja zarja, sem opazil, da sem zvečer zelo vestno in blizu sebe položil obleko, čevlje in zvezek.

Pri zajtrku so bili tovariši iz podjetja „Jugodirvo“ in ljudje z OLO v Zrenjaninu, ki so 23. oktobra sklenili z nekaterimi madžarskimi podjetji pogodbo o sodelovanju, optimistični. Pripravljajo se na pot prek Dunaja v domovino, v konvoju 15 avtomobilov, ki jih bo organiziral in vodil neki nizozemski diplomat. Napišem dvoje ognjevitih pisem, in ju izročim tovarišu Andriji Leviju, ker nikakor nisem hotel z njimi, čeprav so mi na vso moč prigovarjali. Hotel sem ostati v Budimpešti do konca dogodkov. Želim jim srečno pot. Nikoli se nisem navduševal za Hemingwayeve pustolovščine. Vendar pa hočem biti toliko pisatelja, da čim dostojneje služim svojemu nemiru.

Radio Kossuth-Budimpešta oddaja zahvalo madžarski vojski za zvestobo in vdanost v boju zoper protirevolucionarne in profašistične tolpe in poziva vojake, ki so se znašli iz raznih razlogov zunaj vojašnic, naj se do 12. vrnejo v svoje vojašnice. Potem oddaja reportažo o napadu upornikov na uredništvo „Szabad napa“. Slede nekakšna zabavna glasba in narodne pesmi. Veselo. V mestu je slišati redke strele. Morda je imel radio prav, ko pravi, da v Budimpešti ni več upornikov, marveč se drže samo še nekatera njihova gnezda, ker je vlada že sinoči pozvala delavce in uslužbence, naj bodo davi ob 6. na svojih delovnih mestih. Kar verjeti ne morem, da se je tako hitro končalo.

Dopolodne me obiščeta v hotelu dva Madžari, ki ju je inštitut za kulturne vezi s tuji- no, katerega gost sem tu in čez katerega gostoljubnost mi niti na misel ne pride, da bi se pritoževal, zadolžil, da skrbita za moje dobro razpoloženje, tek in vse drugo.

„Vse je torej v redu. Vihar se je polegel,“ pravim.

Madžara pa mi odgovorita navdušeno: „Nikakor ne! V mestu, pred parlamentom so se znova začele demonstracije. Ulice so polne, več sovjetskih tankov se je vdalo upornikom. Madžarska vojska sploh ne sodeluje v borbi. Proti upornikom se bore samo sovjetske čete in odredi javne varnosti. Ljudstvo je dobro oboroženo. Orožje mu je dala vojska in mu ga nenehoma daje. Žrtve je mnogo. Bombe so zadele Narodni muzej in ga zažgale. Gori tudi gledališče. Uporniki so zelo dobro disciplinirani. Ropanja sploh ni nikjer. Veste, to je izredno važno, kajti radio trdi, da so to tolpe. S Stalinovega spomenika

odbijajo ljudje nohte in jih dajejo tujcem za spomin.“

„Kam pa vse to pelje? Kje je po vašem mnenju izhod?“

„Izhod je v tem, da se umaknejo sovjetske čete in da vržemo Geröja in Rakosyjeve pri- staše.“

Med tujci se je razširila vest, da bo sovjet- sko letalstvo popoldne bombardiralo Budim- pešto, če se ne bo vse pomirilo. Kolikšna pa- nika! Lepo priložnost imam, da brez sleher- nih naporov demonstriram mir. Vsi se suče- jo okrog avtomobilov, govore o bencinu, se obračajo na svoja veleposlaništva s prošnjo, naj madžarska vlada določi za tuje državlja- ne zaščiteni mesto, naj na „Grand hotelu“ izobesijo veliko zastavo Rdečega križa.

Jaz pa imam mnogo vprašanj, da jih zastavi- vim tema madžarskima komunistoma, ki se brez slehernega pridržka navdušujeta za upor in ki jima niti na misel ne pride, da bi razli- kovala socialistično od reakcionarne.

„Dobro. Kaj pa je z vašo Partijo? Ali ste kot komunisti dobili kake naloge, stališče, linijo?“

„Partija je razpadla.“

„Ne včeraj in ne predvčerajšnjim. Partije pravzaprav ni že od pogreba Rajka in tova- rišev. V Centralnem komiteju so stalinisti, ti pa zdaj v kletih parlamenta ne utegnejo po-

Le še škorenj je ostal po zrušitvi Stalinovega spomenika, v katerem so budimpeštanske množice gledale simbol nesvo- bode

četi nič drugega, razen da mislijo, kako bi rešili svoje glave.“

„Na kateri strani je delavski razred?“

„Na strani tistih, ki se bore. Delavci iz tovarn obutve so oboroženi, prihajajo s ka- mioni in se pridružujejo mladini. Mladina je udarna sila.“

Pretrgam ta dvogovor in se prepustim svoji zaskrbljenosti. Mar delavci brez pridržka pod- pirajo tudi tiste, ki se bore za kapitalistično Madžarsko? Takšnih pa je čedalje več. Priza- devam si, da določim politično kar najbolj

pravično in pravilno gledišče o teh dogodkih, ki jih, gledano človeško, brez dvoumnosti ču- tim kot veliko tragedijo Madžarske. Na čem je slonela ljudska demokracija Madžarske? Kaj je držalo pokonci ta sistem, ko pa jim je Partija, ki je štela menda kakih 800.000 članov, razpadla v nekaj urah? Kakšna je bila ta diktatura proletariata, na katero so zdaj tako navalili tudi budimpeštanski de- lavci? Kakšen je bil ta socializem, ki ga bra- nijo te dni bolj iz obupa kakor iz ideoloških razlogov samo odredi politične policije? Kak- šna je ta revolucionarna socialistična vlada, ki se ne more obdržati brez sovjetskih čet?

V vsej tej zmešnjavi, v tej katastrofi, v tem zadnjem svarilu svetu in vsem, da stali- nizem ni socializem, v tej veliki nesreči in sramoti ne samo Madžarske, sem obupan, ne- srečen: Kako dolgo bo ljudstvo Oktobrske re- volucije, ljudstvo, ki je prelilo največ krvi za svobodo človeštva, umiralo zdaj tudi v tem rakosyjevskem in madžarskem brodolom- u? Zakaj postaja mržnja proti staliniz- mu tudi mržnja proti ruskim in sovjet- ski mnarodom? Doklej bodo mračnjava in grehe stalinizma plačevali s krvjo fan- te Leningrada, Moskve, Ukrajine, Urala, Sibirijske in Dona? Ti fantje pa so prepričani, da zmeraj umirajo za socializem. Če je res, so nekateri včeraj in danes prešli na stran teh upornih Madžarov, to pomeni, da so se v nji- hovih vrstah pojavili dvomi. Drama dobe. Ne samo naše. Zadnji opomin ljudem, ki imajo v rokah usodo te dobe.

Tanki se v bojni vrsti kar naprej vale v Budimpešto. V njihovem drdranju čez do- navske mostove je nekaj čudovito veselega. Proti komu se je napolnila takšna smrt? Raz- mišljam. Proti tistim, ki teptajo peterokrake zvezde, proti tistim, ki obešajo po vaseh Madžarske predsednike zadrug, proti tistim, ki ubijajo komuniste... Toda tudi proti de- kletu, ki se je ovilo z madžarsko narodno zastavo in proti študentu, ki je zataknil za Böhmov meč madžarsko in poljsko zastavo in v imenu študentske organizacije zahte- val temeljito uveljavljanje sklepov 20. kon- gresa Komunistične partije Sovjetske zveze, in proti tistemu fantu, ki je v imenu študen- tovskega parlamenta razburjeno vzkliknil: „Preživljamo zgodovinske trenutke, dajem besedo Imre Nagyu.“ in proti tistim akade- mikom, ki so objeli korakali v študentskem sprevodu, proti tistemu igralcu, ki je recitiral Veres-Martyjevo „Poslanico“ in pro- ti vsem fantom iz „Petöffijevega kluba“, ki se bore proti stalinizmu...

Mar slednji ne vidijo, kako umazane so njihove vrste in da je njihova zastava čedalje manj rdeča? Ali si bodo priborili svobodo in kakšna bo ta svoboda po tolikšni in takšni smrti?

Zadnji model „chevroleta“, trgovca iz Švi- ce, je hudo poškodovan. Kroglice so ga pre- luknjale in mu razbile šipe. Avto je nežno zelene barve. Državljan države, ki je nene- homa borečemu se svetu vsilila svoj mit nev- tralnosti, enako rentabilen v vojni in miru. Ta elegantni trgovec je rahlo objel rdečelaso budimpeštansko damo, zdaj pa se ponosno hvali z ranami svojega „chevroleta“. Zdaj ni več moč reči, da Švica v tej madžarski tragediji ni prispevala svoje žrtve. Njen ran- jenec, avtomobilček, bo vsekakor ovekove- čen na prvih straneh züriških časnikov. To pa

se bo vsekakor tako ali drugače spet po švi- carsko splačalo.

Romunski pisatelj Beniak, ki se je znašel v Budimpešti po enakih opravkih, po katerih so povabili tudi mene, ima za ves ta položaj samo dve besedi: „Nejasno, nemirno.“ Po- ljak Waszik se jezi, ogorčen je in pričakuje najhujše. Ne pozabi pa poudariti svoj ponos,

Sovjetski tanki v Budimpešti

da je član poljske Partije, ki je znala najti pametno formulo.

Jugoslovanski trgovci so se odpeljali iz mesta. Prispe sovjetska tankovska divizija iz Romunije. Sovjetsko veleposlaništvo in okraj, kjer stanujejo sovjetski državljani in diplo- mati, je poln sovjetskih tankov. Pravijo, da je sinoči pred našim veleposlaništvom kakih deset tisoč ljudi zahtevalo, naj jugoslovanska vojska vkoraka v Madžarsko in podpre vsta- jo. Naše trgovce sprejemajo Madžari z vpra- šanji: „Zakaj čakate vi, Jugoslavlani?“ Jaz pa se spomnim gesla, ki sem ga slišal med demonstracijami: „Zahtevajmo popravek jugoslovansko-madžarskih meja.“ Tega poprav- ka ne morem razumeti drugače kot tako, kakor je storil regent Horthy leta 1941.

Ulice so polne ljudi. Demonstracije in boji se tudi nadaljujejo. Uporniki naskakujejo vojašnice javne varnosti. Mrtvih je že mno- go. Budimpešto so obkrožile sovjetske čete. V mesto moram, videti moram vse to. Odidem z dvema Madžaroma. Oba sta komunisti. Gremo ob Donavi in slišimo, kako ljudje kli- čejo drug drugega skozi okna. „Prispela je nova sovjetska divizija!“ Bližamo se parla- mentu in notranjemu ministrstvu, kjer se bi- jejo srditi boji. Zvočniki pa prenašajo glasbo. Spet mitraljezi, sinhronizirani z madžarskimi narodnimi pesmimi. Slišimo nekakšno poro- čilo po zvočniku, potem pa ploskanje po uli- cah, dvoriščih, med vrati in vzklike: „Naj živi!“ Madžara me odvedeta v bližnjo hišo in tam vstopimo v stanovanje, od koder se razlega radio. Strežjejo nam zelo ljubeznivo. To je stanovanje tovarniškega delavca. Radio Kossuth Budimpešta poroča, da so izmenjali Geröja in da je postal generalni sekretar Par- tije madžarskih delovnih ljudi Janos Kadar. Imre Nagy in Kadar odredita, naj na vseh hišah in uradih izobesijo madžarske narodne zastave. Kmalu bosta objavila deklaracijo nove politike, v kateri bodo izpolnjene vse zahteve upornikov in razglašena amnestija vseh upornikov.

(Se nadaljuje)

mesto mož se je bogatil na račun žena in otrok. In vnovič jih je prišel tolažiti papežev nuncij. Takrat pa so razjarjene žene dvignile otroke visoko v zrak in mogočni zbor je skandiral: »Pace e pane!«

Res je bilo: teleskop je bil uničen, nih- če ne bo več ušel po njem in ne upal vanj, kakor so upali teleskopci. Toda ta jarek, ki ga je nadomestil, ta osmorica, ki je ušla in je niso mogli ujeti, vse to je kampo še bolj združevalo in razvnelo no- va tovarištva in nove nade, te pa so jim bile v uteho v težki zimi 1943. Prekopani teleskop je še bolj jasno odpiral nova obzorja kakor tisti, ki je bil šestdeset centimetrov visok in šestdeset širok. Zdaj je bil močnejši ko prej. Tisoči so gledali skozenj. Slovenske in hrvaške mame so v dolgih, lačnih gonarskih dneh pripovedo- vale svojim otročkom o tistih, ki so se prebili v prostost.

Ko je Vicedomini uvidel, da ne bodo nikogar dobili, je rekel svojim zbranim oficirjem:

»Nobenega nismo ujeli. Takega prime- ra ni v italijanski zgodovini!«

Jarek pa so še dolgo stražili. So se bali uničenega teleskopa, te krute priče pora- za? Kdo ve? — — — Prav gotovo pa so se bali — novega rova, zakaj neutrudlji- vo so ponoči svetili v kleti, vse do konca.

*Mir in kruh.

SLOVO

V četi so bili teleskopci nemirni. Črt in Ljubo sta govorila, da ne vzdržita več. Hotela sta na akcijo. »Saj smo zato šli ven, ležali bi lahko v kampu!« Marjan in Vojo sta silila na teren. Dušan in Igor sta se trudila, da bi dobila stik z Glavnim štabom, od katerega so bili na Primorskem že dalj časa odrezani. Gata je vleklo domov. »Hotel bi samo, da bi se srečal z ženo in da bi jo vprašal, kako je doma!« je govoril Stefanu.

Nazadnje se jim je izpolnila želja po boju. Tolminska četa je organizirala vod enajstih mož za v Beneško Slovenijo. To bodo prvi partizani na beneški ledini. Vo- du sta se pridružila Črt in Ljubo, končno pa se je odločil še Gato. Tudi Vojo je ho- tel z njimi, čeprav je vedel, da je to težka naloga. »Vojo dobro ve, kdaj je lahko zajec in kdaj ne sme biti. V patroljo po cesti pred Kojskim se je obotavljal, iz luknje v Gonarsu pa je skočil kakor lev, dasi so že streljali!« je z veseljem nasmeš- kom šepnil Črt, sklanjajoč se k Ljubu. Toda Vojova želja se ni izpolnila, ker so ga določili za delo na terenu. Seveda je bil zanj »terenec« manj kakor partizan, ker je pač boj bil prvi, najbolj važen, najbolj časten.

Črt in Ljubo sta imela samo stari pištoli na bobenček in bombo. S tem nista mogla v Benečijo. Zato so v Brdih napadli fa-

šistično patroljo treh mož. Črt je jurišal prvi, da ga kdo ne bi prehitel in mu pred nosom pobral orožje. Dobili so tri puške, tri nove italijanske pištole in mnogo mu- nicije.

Po visokih beneških hribih so hodili podnevi, da bi jih ljudje videli. Kjer koli so se pojavili, so domačini tekli pred nji- mi, misleč, da so »ali ladri! ali fašisti!«. Drugih ljudi, ki bi nosili orožje, niso še nikdar videli. Črt jih je na mitingih spod- bujal: »Ne ubijamo poštenih ljudi! Zakaj se nas bojite?«

Ko so se vračali iz Benečije, so izpraz- nili neko privatno trgovino. Vse blago so v redu plačali. Napadli so tudi avtobus in razorožili še dve patrolji karabinjerov. Vendar Črt z vsem tem ni bil zadovoljen. Brž ko so se vrnili v logor, ga je obsedla neka nova misel, ki jo je z vso vnemo razlagal Stefanu. Sklenil je, da mora o njej govoriti tudi z Igorjem.

Marjan in Vojo sta se medtem odpra- vila na teren. Spremljala sta ju Novem- ber, Chamberlain in terenec, ki jima je pripravljal sestanke.

Neko nedeljo popoldne so prišli do sa- motnega kmeta visoko v tolminskih hri- bih. Kmet jih je od veselja objel:

»Zmerom sem si govoril: Nekega dne bo potrkalo in bodo tu... Pri spodnjem

*Tatovi, razbojniki.

sosedu so že bili. Vi ste prvi, ki ste prišli v mojo hišo.«

Nanosil jim je jabolk, orehov, kosta- njev, mleka in kruha.

Toplo jesensko sonce je grelo v sobo.

Zvečer so v vasi imeli sestanek. Mar- jan je tam srečal dva kmeta, ki ju je bil spoznal že pred desetimi leti, ko je še kot dijak pešalil po Primorskem.

Takrat jima je bil povedal, da je iz Ju- goslavije.

Onadva pa odrezano:

»Samo povejte, k d a j! Takoj bomo udarili! Prav vsi iz naše vasi! In iz sosed- njih tudi!«

»Samo znamenja čakamo!«

Marjan se je zdaj spomnil še drugih srečanj. Na cesti od Trsta proti Gorici se mu je bil pridružil brezposeln delavec, ki je v okornem jeziku govoril o »razredno zavednem proletariatu« in o »blaznem Mussoliniju«. Ponoči pa je po vaseh po- slušal slovenske pesmi, ki jih je bilo pre- povedano peti.

Nazadnje se je spomnil tudi župnika iz tiste fare. Pri njem je takrat prenočil. Povedal mu je mnogo o tugi Slovencev pod zasedbo. Zdaj je zvedel, da je v fari še vedno isti župnik. Naročil je, naj mu pripravijo sestanek z njim.

Takrat je bilo Marjanu sedemnajst let, toda vse to se mu je zagrizlo v dušo, ka- kor da bi bilo včeraj.

(Nadaljevanje sledi)

Trg s klavno živino in pitanci je trden

Po zadnjem tržnem pregledu koncem septembra je izgledalo, da bodo jeseni cene pitancev in klavne živine padle. Nevarnost padca cene je bila posebno očitna pri pitancih. Dejansko je v teku septembra zaradi prekomernega uvoza padla cena pitancev za 5 do 7 %. Vendar se je proti koncu meseca spet ujela, nekoliko popravila in ostala stabilna. Dogodki na Madžarskem, od koder so v zadnjih mesecih do konca oktobra dovažali na Dunaj tedensko nad 1.000 pitancev, niso povzročili nobenih sprememb na trgu; manjkajoči pitanci prihajajo sedaj iz Jugoslavije, Romunije, Bolgarije in Poljske.

V podrobnem pa vidimo pri živini in prašičih v zadnjih 2 mesecih naslednji razvoj:

Kakor je bilo pričakovati, je pri klavni živini v zadnjih 2 mesecih pritisnila na trg domača ponudba. Potrebe Dunaja so takorekoč krite z domačo klavno živino. V St. Marxu prodajo od oktobra naprej tedensko ca. 200 do 300 domačih goved več kakor v avgustu in septembru. Uvoz klavne živine (v glavnem še iz Jugoslavije) pojema.

Cena se je v St. Marxu tekom oktobra na splošno nekoliko popravila. Predvsem se to vidi pri bikih, kravah in telicah. V zadnjih tednih pa je pri vseh vrstah klavne živine spet opaziti rahel padec. V oktobru so šli voli po 9.— do 11.80, biki po 10.20 do 11.80, krave po 8.— do 10.30, telice po 10.— do 11.80, klobasarice pa po 6.70 do 10.20 šil. Novembrske cene v St. Marxu pa nihajo pri volih med 9.— in 11.90, pri bikih med 9.80 in 11.90, pri kravah med 7.10 in 10.20, pri telicah pa med 9.30 in 11.50 šil. Klobasarice plačujejo po 5.50 do 10.— šil.

Na Koroškem se dobro razvija izvoz klavne živine v Italijo in na Dunaj, kamor je bilo od našega zadnjega pregleda prodanih okoli 470 klavnih goved. 40 klavnih goved pa so izvozili na Tirolsko. Za izvoženo živino (večinoma voli) dosegajo 9.— do 10.— šil. nasproti 10.— do 11.— šil. v avgustu.

Domača ponudba pitancev v St. Marxu je pričela tekom novembra naraščati. Ta pojav pa nikakor ni vznemirljiv, če si

pokličemo v spomin našo oceno štetja prašičev v zadnji številki. V St. Marxu gre tedensko okoli 8.000 pitancev v zakol, kljub naraščanju pa krije domača ponudba le dobro polovico potreb. Uvoz znaša še vedno 3.400 do 5.300 pitancev tedensko.

Kakor že uvodoma nakazano, je cena v St. Marxu stabilna. Prvi razred so plačevali po 14.— šil. (zaklane živali po 17.30 do 18.—), drugega po 13.40 do 14.— in tretjega po 12.50 do 13.70 šil. Rahlo nazadovanje cene sredi novembra je sprico ocene predvidene ponudbe do konca leta in v prvem polletju prihodnjega leta zelo verjetno samo začasnega značaja.

Po zbranih podatkih je bilo iz Koroške v zadnjih 2 mesecih prodanih tedensko 50 do 85 pitancev na Dunaj, v Innsbruck in Bregenz. Nizko število prašičev v državi, predvsem pa na Tirolskem in Predarlskem, obeta nadaljnje možnosti za izvoz pitancev iz Koroške v te kraje. Na Koroškem plačujejo pitance povprečno po 12.50, tu in tam tudi po 13.— šil. in več.

V popolnem protislovju z nizkim številom pujskov je njihova cena v Celov-

cu padla na 14.— do 15.— šil. Brez dvoma pa je v kratkem pričakovati njeno zboljšanje.

Sejmi za živino za nadaljnjo rabo gredo h kraju. Bili so bogati v ponudbi in razmeroma slabi v povpraševanju. Cena volov je v zadnjem času nihala med 8.80 in 9.50 šil. za kg, pri telicah in kravah pa med 2.200.— in 5.500.— šil. za komad.

Za konje se je odprla možnost izvoza v Italijo. Žrebeta plačujejo po 1.800.— do 3.000.—, konje pa po 3.000.— do 5.000.— šil. Klavna žrebeta gredo po 8.50 do 9.— šil., dočim so v septembru dosegli še 9.— do 10.— šil. Teleta so slej ko prej zelo zahtevana; domača ponudba ne krije potreb. V Innsbruck je bilo iz Koroške prodanih 3 vagone ovac po 5.50 šil za kg.

Če upoštevamo še primerjavo z razvojem v lanskem novembru, potem lahko rečemo, da pri klavni živini ni videti razlik v ceni, pri pitancih pa je cena povprečno za dober šiling boljša od lanskih novembrskih cen.

Blaž Singer

Odločimo se za zložitve zemljišč

V Franciji polaga država izredno skrb komasaciji ali zložitvi zemljišč. V delovnem programu za leto 1957 imajo predvideno zložitve 1 milijona hektarjev kmetijskih zemljišč, kar odgovarja eni četrtini kmetijske površine v Avstriji. Od leta 1954 je v teku zložitve 2.5 milijona hektarjev, pri čemer bo opravljenih 15.000 km novih poti in 20.000 km odtočnih jarkov za vodo. V tem okviru bo tudi osušenih 100.000 ha kmetijske površine, na 25.000 ha pa bo urejeno namakanje zemljišč.

Te za naše pojme skoraj nedojemljive številke jasno kažejo, kakšen obratnogospodarski in družbeni pomen pripisuje Francija prav reševanju tega perečega vprašanja v svojem kmetijstvu. Prav tako pa te številke tudi kažejo, da so francoski kmetje, ki so večinoma mali in srednji zemljiški posestniki, zelo dobro spoznali pogoje, ki jih za rentabilno kmetovanje postavlja prodor motorja na polje in rapidno padanje števila kmetijskih delavcev. Spoznali so, da je eden osnovnih pogojev dela in gospodarstva z motorjem na polju prav zložitve razdrobljenih in od poslopij oddaljenih malih zemljišč.

Nič manj kot v Franciji ali drugod v svetu narekuje čas zložitve zemljišč tudi pri nas. O možnostih zložitve zemljišč in o tozadevnih zakonitih določilih in predpisih smo sicer že obširno pisali začetkom leta 1954. Medtem je postala potreba po zložitvi zemljišč še očitnejša. Saj se je prav v zadnjih 3 letih število traktorjev in drugih strojev po naših vaseh

podvojilo, tu in tam tudi potrojilo. Zato nikakor ne bo odveč, če si na kratko pokličemo v spomin, kako pride pri nas do zložitve zemljišč.

Zložitve zemljišč izvede pri nas agrarna okrajna oblast, in sicer na pismen predlog kmetov iz ene ali več vasi, na predlog kmetijske zbornice ali pa uradnim potom. Agrarna okrajna oblast se loti postopka za zložitve zemljišč na predlog kmetov, če je ta podpisan od polovice kmetov, ki imajo zemljišča v območju, ki pride za zložitve v poštev. Vendar agrarna okrajna oblast postopek tudi prične, čeprav je predlog podpisala samo ena tretjina kmetov, vendar mora biti skupni katastralni čisti dobiček njihovih zemljišč višji od katastralnega čistega dobička vseh zemljišč ostalih dveh tretjin kmetov. Če pa zložitve zahteva le ena četrtina lastnikov z zložitvijo zajetih zemljišč, se postopek tudi lahko uvede, če na razglas zložitve, ki ga objavi agrarna okrajna oblast, po enem mesecu vsaj polovica prizadetih kmetov ne vloži pismenega ugovora proti zložitvi.

Zložitve zemljišč je poceni. Skupnost kmetov prispeva k stroškom zložitve uradne prostore geometrom, ki zemljišča merijo; nadalje potrebno orodje, mejnike in delavce, ki pomagajo geometrom, ter odškodnino poslovođji skupnosti. Vse ostale stroške — to so plače uradnikov in strokovnjakov, nadalje pripravo potrebnih instrumentov in papirja ter poštino — nosi agrarna okrajna oblast.

Miha

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Zdravljenje mozoljavice

Zdravljenje mozoljavice je navadno dolgotrajno in pogosto ne rodi zaželenega uspeha. Lokalno jo zdravimo z umivanjem prizadete kože, posebno na obrazu, s toplo vodo in milom, nakar očistimo kožo z alkoholom. Ogrcev ne smemo stiskati s prsti, oziroma nohti, marveč s primerim instrumentom. Gnojne pike moramo odpirati samo s sterilno iglo (iglo prekuhati ali namočiti v alkohol in ožgati v plamenu). Od zdravlil uporabljamo razna luščilna sredstva. Zvečer namažemo obraz z 10 odstotnim žveplenim mazilom, zjutraj si ga očistimo z 2 odstotno alkoholno raztopino salicila ali resorcina.

Zelo učinkovito je tudi sončenje, prav tako tudi umetno obsevanje z umetnim višinskim soncem. Z umetnim soncem se enkrat tedensko obsevamo do stopnje, ko koža pordeči. Uspešno je tudi obsevanje z rentgenskimi žarki.

Glede splošnih navodil je važna predvsem prehrana, ki naj vsebuje čim manj

maščob in jedi v konzervah, zato pa čim več zelenjave in sadja. Hrano je treba uživati počasi in jo dobro prežvečiti. Prav tako pa je v zvezi s prehrano, ki naj jo uživamo pravilno, skrbeti za redno odvajanje, da se v telesu ne razvije notranja vročina. Tudi kri je treba dati zdravniško pregledati in po potrebi odrediti zdravljenje slabokrvnosti, ki je kaj pogosto tudi vzrok mozoljavosti. Pri ženskah pa lahko povzroča mozoljavost nerednost v menstruaciji. Da se tudi to uredi, je treba iskati zdravniško pomoč.

Ker je mozoljavica tudi pogosto spremeljevalka spolnega dozorevanja, je malo več upanja na uspeh zdravljenja pri mladih ljudeh, ki jim mozoljavica preneha sama po sebi, ko dosežejo starost nad 25 let. V drugih primerih se je pač treba ravnati po zdravnikovih navodilih in potrpežljivo čakati na končni efekt zdravljenja. Vedeti pa je treba, da je ravno zdravljenje te vrste bolezni zelo dolgotrajno in včasih tudi neprijetno.

RAZNE OBJAVE

Vsem slovenskim absolventom kmetijskih šol!

Na Koroškem obstoja društvo »Absolventenverband landwirtschaftlicher Schulen«. V tem društvu je prišlo do velikih strankarskih nasprotij. OVP, ki je prvotno imela društvo v rokah, je na enem občinih zborov zgubila svoj vpliv. V društveno vodstvo so prišli tudi predstavniki SPO in FPO. Od tega časa naprej napetosti v društvenem vodstvu naraščajo in so v zadnjih tednih zavzele takšen obseg, da društvo svojega namena ne more več izpolnjevati in stoji pred likvidacijo. OVP poskuša sedaj spraviti v življenje novo združenje absolventov, od katerega pa ni pričakovati drugega, kakor da bo nosilo še bolj strankarsko obeležje, kot sedanje društvo.

Mesto slovenskih absolventov kmetijskih šol je v »Društvu slovenskih absolventov kmetijskih šol«.

V pretekli zimi smo se slovenski absolventi odločili, da ustanovimo svoje lastno združenje z imenom »Društvo slovenskih absolventov kmetijskih šol«, ki ima svoj sedež v Celovcu (pisarna Slovenske kmečke zveze). Naše društvo je že pričelo z delom izpolnjevati svoj namen in je zajelo in včlanilo lepo število slovenskih absolventov.

Tem potom se obračamo do vseh slovenskih absolventov in absolventk kmetijskih šol in vabimo, da vstopijo v naše društvo, ne glede na to, katero kmetijsko šolo so obiskovali. Kakor slovenski kmetje imamo tudi slovenski absolventi kmetijskih šol svoje interese. Naše društvo nas bo združevalo, tolmačilo naše interese ter pomagalo prizadevanju vsakega svojega člana.

Čim močnejše bo naše društvo, tem več bo koristilo svojim članom in našemu kmečkemu gospodarstvu in združništvu. Absolventi in absolventke, oglasite se v Celovcu in izpolnite pristopno izjavo!

Društvo slovenskih absolventov kmetijskih šol

Jubilejni plemenski sejem v Trgu

V petek, 14. decembra bo v Trgu (Feldkirchen) stoti plemenski sejem živinorejske zveze za pincgavsko govedo in hkrati zadnji sejem v tem letu. Na sejmu bo 40 bikov in 40 krav in telic. Naslednji plemenski sejem bo šele 12. aprila 1957.

Cene na plemenskem sejmu za simodolsko govedo v Št. Vidu

Na sejmu, ki je bil 22. novembra, je bilo 30 bikov, 33 krav, 108 brejih telic in 16 mladih telic. Ob izredno živahnem obisku so biki dosegli povprečno ceno 8.165 (6.685 do 9.920) šil., krave so dosegle povprečno ceno 7.164 (6.816 do 7.766) šil., breje telice 8.206 (6.886 do 11.066) šil., mlade telice pa 4.037 (3.950 do 4.100) šil.

Najboljši bik je bil iz hleva Jožefa Eberharda, Hattendorf v Labotski dolini, najboljšje telice pa so prignali P. Simbürger, A. Kaplans in J. Kobald iz Althofna v Katschtalu. Prihodnji sejem bo 14. marca v Leobenu.

Cene sadja in zelenjave

Na celovškem trgu 27. nov. so plačevali krompir 0.90 do 1.—, zelje 2.— do 3.—, rdeče zelje 4.— do 5.—, peso 3.— do 4.—, čebulo 3.— do 4.—, kislo zelje 4.—, jabolka 1.— do 3.—, hruške 2.— do 6.— in jajca 1.60 šil.

Zadruga za vnovčenje sadja in zelenjave pa je naslednji dan plačevala: krompir 0.55 do 0.60, zelje 1.50, rdeče zelje 2.40, peso 1.50, čebulo 2.—, jabolka 1.— do 2.— in endivijo 3.— do 4.50 šil.

Slinavka in parkljevka na Bavarskem

V nekaterih krajih Bavarske ob avstrijski meji je pred kratkim izbruhnila slinavka in parkljevka, ki so jo privlekli iz Severne Nemčije. Bodimo oprezn!

Do volj rži

V tekočem gospodarskem letu (1956/57) pričakujejo, da bodo domači pridelki rži krili potrebe v državi. Uvoziti pa bo treba še ca. 200.000 ton pšenice, predvsem za zboljšanje kvalitete moke.

Vedno več mleka na trgu

V letu 1937 je prišlo na mesec povprečno 117.100 ton mleka na trg, leta 1948 pa samo 46.700 ton. Od tedaj naprej tržna proizvodnja mleka narašča in je znašala lani 95.100 ton. Letos pa izgleda, da bo prišlo v mesečnem povprečju okoli 100.000 ton mleka na trg.

Namesto dela denar

Da bodo spravili v denar sedanje zaloge pšenice, bombaža, riža, tobaka in klokočka (Erdnuss), so farmarji Združenih držav Amerike pustili letos neobdelanih 4.3 milijona hektarjev njiv. Kot izravnavo za izgubo na donosu jim bo zemljiška banka izplačala 224 milijonov dolarjev.

Elektrifikacija kmetijstva napreduje

Na Tirolskem in Predarlskem je elektrificiranih že 95 % kmetij. Med 85 in 95 % kmetij je elektrificiranih na Solnograškem, Zgornjem in Nižjem Avstrijskem ter na Gradiščanskem. Na Koroškem jih je elektrificiranih 83.6 %. Najslabše elektrificirano je kmetijstvo Štajerske, kjer uporablja električno energijo komaj 73.5 % kmetij.

V letih 1945 do 1956 je bilo v državi elektrificiranih 68.293 ali ca. 17 % kmetij. Elektrifikacija teh kmetij je stala 414 milijonov šilingov.

Tudi južna Koroška naj bi bila deležna vladne pomoči

V finančnem in proračunskem odboru parlamenta sta vladni stranki — OVP in SPO — proti FPO sprejeli osnutek zakona o državnem proračunu za leto 1957. Kakor smo že poročali, predvideva redni proračun 31.211.869.000 šilingov izdatkov in 30.351.863.000 šilingov izdatkov, to se pravi, da znaša predvideni primanjkljaj 860.033 šilingov. V izrednem proračunu pa znašajo izdatki 711.600 šilingov, tako

da se bo skupni primanjkljaj — predvidoma seveda — zvišal na 1.571.633.000 šilingov.

Med razpravo v finančnem in proračunskem odboru so bili sprejeti tudi številni predlogi, med temi eden, s katerim se zvezna vlada poziva, da z ustreznimi ukrepi omogoči gospodarsko zaostalim pokrajinam, med temi tudi južni Koroški vključitev v splošno konjunkturo.

Naša zunanja trgovina se ugodno razvija

Po več mesecih je bila avstrijska zunanja trgovina v septembru zopet aktivna. Uvoz je dosegel 1975 milijonov šilingov ter je bil za 18 milijonov šilingov manjši kakor v avgustu. Izvozila pa je Avstrija v septembru za 1988 milijonov šilingov blaga. Izvoz je bil za 140 milijonov šilingov večji kakor v avgustu. Prebitok trgovinske bilance v septembru je torej dosegel 13 milijonov šilingov, medtem ko je bila bilanca avgusta pasivna za 145 milijonov šilingov. V prvih devetih mesecih tega leta je Avstrija izvozila za 16.083 milijonov šilingov blaga (leta 1955 13.021), uvozila pa za 18.384 milijonov (leta 1955 16.407) šilingov blaga. Primanjkljaj v letošnjem letu je znašal samo

2.301 milijon, v lanskem letu pa v istem času 3.386 milijonov šilingov.

Naša zunanja trgovina se je v prvih devetih mesecih tega leta povečala predvsem z vzhodnimi državami, in sicer za celih 90 odstotkov v primerjavi z lanskim letom, namreč od 1,1 na 2 milijardi šilingov. Dosegla je 13 % vsega avstrijskega izvoza (lani 9,5 %).

Med Avstrijo in Jugoslavijo prihodnje leto še več prometnih zvez

Pri pogajanjih o ureditvi avtobusnih prometnih zvez med Avstrijo in Jugoslavijo v prihodnjem letu sta se avstrijska in jugoslovanska delegacija minuli teden na zasedanju na Dunaju sporazumeli, da bodo k dosedanjim program z Dunaja, Graza, Železnega, Celovca in Beljaka uvedli v prihodnji turistični sezoni še dve novi redni avtobusni progi, in sicer enkrat na teden v obe smeri progo: Graz—Maribor—Varaždin—Karlovac—Plitvička jezera—Senj ob Jadranskem morju ter

Letos več brezposelnih kot lani

Iz poročila socialnega ministrstva je razvidno, da je znašalo število prijaviteljnih brezposelnih koncem novembra 108.171, to je za 32.909 več kot koncem oktobra. Na Koroško odpade 8506 delavcev, ki iščejo zaposlitev. Število brezpo-

Starši, bližajo se prazniki!

Najlepše darilo za Vašega otroka je dobra slovenska knjiga, ki jo dobite v knjigarni
„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse 15

selnih se je na Koroškem povečalo v novembru za 4122. Ako primerjamo stanje brezposelnih letos koncem novembra s stanjem v lanskem letu koncem novembra, ko jih je bilo 93.906, vidimo, da je stanje brezposelnih letos za 14.165 višje kot lani.

prav tako enkrat na teden v obe smeri progo: Celovec—Pliberk—Dravograd—Maribor—Rogaška Slatina. Z jugoslovanske strani so predvidene za prihodnje leto tudi olajšave pri dobavi viz in pri mejnih formalnostih ter znižanje cen v gostinstvu.

Oskrbovanje z gorivom še nadalje zagotovljeno

Na seji ministrskega sveta v začetku tega tedna je sporočil zvezni kancler Raab, da je na podlagi razgovorov s sovjetskimi veleposlaništvom na Dunaju uspelo doseči sporazum, po katerem lahko Avstrija zmanjša dobave nafte Sovjetski zvezi za 100.000 ton v mesecih januar, februar in marec prihodnjega leta. Sovjetska zveza je odstopila od predhodnega trgovinskega sporazuma med obema deželama, da bi tako olajšali Avstriji oskrbovanje z gorivom za motorna vozila in podobno. Vendar pa je Avstrija na podlagi razgovorov s sovjetskimi veleposlaništvom dolžna, da za isto vrednost do-

bavi Sovjetski zvezi različne industrijske artikole in surovine. Raab je tudi dejal, da so zaprosili sovjetske oblasti, da bi dovolili zmanjšanje dobave petroleja že v decembru.

Minister za gospodarstvo je sporočil, da bo oskrbovanje z gorivom možno le, če bodo lastniki avtomobilov toliko disciplinirani, da se bodo odpovedali številnim vožnjam iz gole zabave. Zaradi tega poziva ministrski svet vse avtomobiliste, da se točno držijo omejitev glede uporabe goriva. Zmanjšalo naj bi se tudi število službenih voženj vseh vozil, ki so državna last.

Kadilci imajo raje izgotovljene cigarete

V minulih prvih treh četrtletjih letošnjega leta so v Avstriji več pokadili, kakor v istem časovnem razdobju preteklega leta. Proizvodnja tobačnih izdelkov je v letošnjih prvih devetih mesecih narasla za 13,3 odstotka in je znašala 5,9 milijarde komadov. Pri cigarah je proizvodnja narasla za 12,8 odstotka in je znašala 65,5 milijona komadov. Proizvodnja tobaka za pipe je nazadovala za 7,9 odstotka ter je znašala 633.186 kilogramov, proizvodnja cigaretnega tobaka pa je narasla za 11,7 odstotka ter je dosegla 154.112 kilogramov. Proizvodnja tobaka za žvečenje in njuhanje je v letošnjih prvih treh četrtletjih spet nazadovala.

V primeri s proizvodnjo tobačnih izdelkov v prvih devetih mesecih leta 1937 je

razvidno, da je količina vseh vrst tobačnih izdelkov razen cigaretnih nazadovala. Pri cigaretah se je proizvodnja od predvojnega časa dvignila od 3,1 milijarde na 5,9 milijarde komadov in se je torej podvojila. Zelo je nazadovala produkcija tobaka za pipe. V prvih devetih mesecih leta 1937 so ga proizvedli 2.248.000 kg, v istem časovnem razdobju letos pa samo 683.186 kilogramov. Proizvodnja cigaretnega tobaka je v istem časovnem razmerju nazadovala od 823.000 na 154.000 kilogramov, to je za 81,3 odstotka, pri cigarah od 69 na 65,5 milijona komadov, žvečilni tobak pa od 65.500 na 53.300 kilogramov.

Iz tega sledi, da kadilci vedno bolj posegajo po izgotovljenih cigaretah.

Ali bo stroga in dolga zima?

Nihče ne more zanesljivo napovedati, kakšna bo letošnja zima. Sicer je letos že mesec prej kakor običajno pritisnil hud mrz ob Vzhodnem morju, da je zaledenelo. Pomagati si morajo z rušilci, da vzdržujejo promet v pristaniščih. Temperature so dosegle že 14 in več pod ničlo.

Zgodnje in ostre zime so bile v vsakem stoletju. V letih 1046 in 1237 je prvi sneg zapadel že v septembru. Sade je bilo še na drevesih, vode pa so že zamrzile. Leta 1308 so že sredi oktobra vozili s sanmi, kakor je bilo tudi leta 1416. Septembra leta 1554 je zamrznilo grozdje na trtah in vsa sadna letina je bila uničena.

Nastaja vprašanje, če se mrzle in zgodnje zime periodično ponavljajo. Tega meteorologi ne vedo točno, ker manjkajo natančni statistični podatki iz minulega tisočletja. Vesti starih kronistov, ki pri-

povedujejo o zimah, da so zmrzile ptice v zraku in cele vasi izumrle, češ da so ljudje pomrzili, so vsekakor pretirane. Mi vsekakor od leta 1941 naprej ne pomnimo posebno dolgih in strogih zim, tako da se lahko ugotavlja, da so zelo mrzle zime bolj poredke.

Na Angleškem bodo šoferje izprašali vsakih deset let

Vsi angleški lastniki dovoljenj za vožnje z motornimi vozili bodo morali vsakih deset let ponoviti izpite. Novi angleški cestni zakon, ki vsebuje to odredbo, je podpisala kraljica Elizabeta ter stopi v veljavo, čim ga razglasi pristojno ministstvo.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 8. december:

6.10 Alpski zvoki — 7.20 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 9.00 Igra vaška godba — 13.15 Olimpijske igre v Melbourne — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Otroški oder — 19.00 Slavni glasovi — 19.45 Igra godba na pihala — 20.16 Olimpijske igre — 21.30 Naša radijska družina.

Nedelja, 9. december:

6.10 Godba na pihala — 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Melodije, ki nikdar ne izzvenijo — 11.05 Veselo petje — veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 15.15 Nogometna tekma Avstrija-Italija — 17.05 Pozdrav nate — 19.00 Športne vesti — 20.15 Velemesta ponoči: Amsterdam — 21.15 Včeraj slavne — danes skoraj pozabljene.

Ponedeljek, 10. december:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Kmečka oddaja — 7.00 Pester spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Za našo vas (slov.) — 14.30 Knjižni kotiček — 16.45 Znanje za vse — 18.00 Šlagerji — 18.45 Poje ženski vokalni kvartet (slov.) — 20.15 Vzemi z lahke strani.

Torek, 11. december:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Kmečka oddaja — 8.45 Zdravniki se borijo proti bolezni in smrti — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Od-

daja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Vsak po eno... (slov.) — 16.40 Ženska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Šlagerji — 20.16 Operna oddaja.

Sreda, 12. december:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Kmečka oddaja — 8.15 Iz ženskega sveta — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Kmečki koledar za december (slov.) — 15.30 Italijansčina v radiu — 16.45 Znanje za vse — 17.50 Govori UNESCO — 18.15 Zima je prišla (koroške pesmi in godba) — 18.45 Za ženo in družino (slov.) — 21.00 Prijetno potovanje.

Četrtek, 13. december:

5.35 Kmečka godba — 6.00 Kmečka oddaja — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Na zapečku... (z mikrofonom na Radišah (slov.) — 15.30 Glasba razveseljuje — 17.10 Kulturne vesti — 18.30 Oddaja za delavce — 20.16 „Svet je brez milosti“.

Petek, 14. december:

5.35 Alpski zvoki — 6.00 Kmečka oddaja — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 11.00 Veselo razpoloženi dopoldne — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Trdi orehi (slov.) — 16.15 Otroška ura — 18.15 Mladinska oddaja — 18.45 Koroške narodne pesmi pojejo domači zbori (slov.) — 20.20 Oddaja o Tolstoju.

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 8. december:

7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Igra Vereš Lajoš s svojim madžarskim orkestrom — 11.15 Dober dan, otroci! — 12.30 Kmečka univerza — 13.15 Pred mikrofonom so Veseli godci — 13.30 Od arije do arije — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 15.40 Novi filmi — 18.00 Okno v svet — 18.30 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 9. december:

6.00 Vesele in poskočne za prijetno nedeljsko jutro — 8.30 Otroška predstava — 9.45 Še pomnite, tovariši... — 11.15 Oddaja za beneške Slovence — 13.30 Za našo vas — 14.00 Zeleli ste — poslušajte! — 17.30 Radijska igra: Daleč je sonce (Dobrica Čosić) — 20.00 Operni spored — 21.00 Kulturni razgledi — 21.15 Glasba iz filmov.

Ponedeljek, 10. december:

7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Radijska šola: Levstikove pesmi — 11.35 Narodne in umetne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti: Šivanje in krpanje — 12.40 Domači napevi in plesi — 14.05 Radijska šola: A. T. Linhart — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 17.10 Plesna in zabavna glasba — 18.00 Družinski pogovori — 18.10 Domače narodne pesmi — 20.00 Mladinska oddaja.

Torek, 11. december:

7.10 Zabavni zvoki — 8.00 Operetne melodije — 8.50 Igra Kmečka godba — 10.30 Jezikovni pogovori — 11.15 Za dom in že-

ne — 12.30 Kmečka univerza — 13.30 Operne melodije — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 17.10 Plesna in zabavna glasba — 18.00 Športni tednik — 20.30 Radijska igra — A. T. Linhart: Veseli dan ali Matiček se ženi.

Sreda, 12. december:

7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Gorenjci nam pojo in igrajo — 12.05 Odlomek iz opere „Gorenjski slavček“ — 12.30 Kmetijski nasveti: Čebelarjeva zimska opravila — 13.30 V pesmi in plesu križem po Jugoslaviji — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Kulturni pregled — 18.30 Zunanje-politični feljton — 20.00 Ljubavni napoj — opera.

Četrtek, 13. december:

7.10 Zabavni zvoki — 11.00 Naši najmlajši pojo — 11.15 Cicibanom — dober dan! — 12.30 Kmečka univerza: Kako vnovčevati živinorejske proizvode — 14.20 Pionirski kotiček — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.00 Radijska univerza: Vitamini — 18.45 Poje ženski zbor — 20.00 Tedenski notranje-politični pregled — 20.10 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 14. december:

7.10 Zabavni zvoki — 8.00 Naši zbori pojo — 9.45 Radijska šola — 11.00 Za dom in ženo — 12.00 Zadovoljni Kranjci vam igrajo in pojo — 12.30 Kmetijski nasveti: Vpliv hleva na zdravje domačih živali — 13.15 Od melodije do melodije — 14.35 Zeleli ste — poslušajte! — 18.45 Harmoniko igra Jože Kampič — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.55 A. T. Linhart — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.